

Kiss Csaba

ANIMUS ÉS ANIMA

Csáth Géza: Egy elmebeteg nő naplója
című orvosi tanulmánya nyomán

Szereplők

GIZELLA
MARGIT
ORVOS
KÖNIG
ANIMUS

I. FELVONÁS

Szegényes, zsúfolt szoba *Erzsébetváros egyik négyemeletes bérházának tetőterében. A szoba egyben konyha, hálószoba és fürdő vagyis Margitnak és leányának, Gizellának a teljes élettere. A lakás nagy részét hatalmas rézagy foglalja el, jobb napok emlékeként. Ez a mama beteggya. Gizella egy heverőn alszik, melyet ősrégi, foszladozó szmirnával terítenek le napközben. A rézagy fölött lőrészterű ablak nyílik a szomszédos titanicnyi ház tűzfalára. Reggelente néhány percre éles kontúrú, valószínűtlenül aranyárga napsugár szokott beszökni egy titkos alagúton, a kémények és a tetőzeti rácsok útvesztőjében. A sugár végigsimogatja a kisasztal leheletnyi terítőtjét, mintha az örökkévalóság suhanna át ilyenkor a szobán. A széken ülők vonásait is beragyogja, majd lassan kihuny. Gizellának mindennapi élmény ez a magabiztos kis nyaláb.*
Most éjszaka van. A mosdótól és borszeszegő zugát eltakaró aprómintás függöny mint testes alabárdos vigyázza a két nő nyugalmát

1. jelenet

Margit, Gizella.
Alszanak

MARGIT Jövök veled! Ne hagyj itt, Áron!
GIZELLA Anya, mi van?! *(Felgyújtja a kislámpát)* Ébredj fel, nincs semmi! *(Az anyja mellé fekszik)*
MARGIT *(megöleli)* De jó, hogy itt vagy!
GIZELLA Istenem, hogy remegsz!
MARGIT Megint itt volt!
GIZELLA Nyugodj meg! Csak álmodtál...
MARGIT Ilyen közelről láttam az arcát... megmozdult az ágy, mintha süllyedne... kinyújtottam a kezem, és éreztem a földet... nyirkos, nyálkás agyagos volt a föld, nem mertem kinyitni a szemem... köröskörül föld, a talpamon éreztem a cűgját... valaki közeledett, megállt... éreztem, hogy néz... kinyitottam a szemem, és a gödör szájánál megláttam apád arcát... komolyan nézett le rám... „Kimmstu mit mir, wenn ich well dich rífn?”
GIZELLA Mit mondott?
MARGIT Eljössz velem, ha hívlak? De akkor nem értettem, csak magyarul jutottak eszembe a szavak: „Szabadíts ki innen!...” Ő megint mondott valamit... ráztam a fejem, hogy nem értem: „Áron, segíts!” - kiáltottam, de ő csak nézett, megvonta a vállát, látszott az arcán, hogy nem érti. „Bármit megteszek, csak ne hagyj itt” - kérleltem. Hiába, megfordult és elment. Hallottam, hogy az ásó belevág a földbe, éreztem a mellemen a göröngyök dübörgését... borzasztó volt! *(A lányához bújjik)*
GIZELLA Nyugodj meg, ez csak álom! Épp apa szólt volna jiddisül!?
MARGIT Ó volt! De miért jár vissza?
GIZELLA Mert hiányzik neked...
MARGIT Nem, nem! Én hiányzom neki... akiért a halottak ilyen gyakran üzennek... szinte minden éjjel... mit akart?
GIZELLA Semmit. Ne foglalkozz vele! Hiszen sokkal jobban vagy, ma-holnap felkelsz, és együtt kimegyünk... sétálunk, jó!
MARGIT Úgy félek... ahogy besötétedik...
GIZELLA Bújj hozzám... mi nem hagyjuk el egymást soha! Kérsz teát?
MARGIT De hát elfogyott, nem?
GIZELLA Maradt még lefözve estéről egy csészével... megmelegíttem... megesszük keksszel, mártogatjuk... *(Felkel, odateszi a teát)*

MARGIT Nem kapálózna én, ha tudnám, hogy téged elrendeztelek...
hogy valaki gondoskodik rólad...

GIZELLA Gondoskodom én!

MARGIT Te?

GIZELLA A tanár úr ígért munkát...

MARGIT A Tanár? Ócska szemfényvesztő! Ugyan minek a tanára ő?
Semminek! Füstkarika úr!

GIZELLA Hamarosan lesz saját lapja... ad kéziratot, levonatot javítani.

MARGIT Mióta ígéri! S te hiszel neki? Mindent elhiszel!

GIZELLA Azt mondta, ha jól megcsinálom... úgy mondta, hogy:
„Gizella, ha nem lesz szös a kabátón, kaphat jegyzetelést is - németből!” Tudod, mennyit fizet az?

MARGIT Neked semennyit!

GIZELLA De, hidd el!.. komolyan mondta, még a szótárt is megmutatta, amit kölcsönad a megfelelő időben... Két ekkora kötet... mint egy kisebbfajta szekrény, akkora! Bordó vászonba kötve, és a gerincén gót betűkkel: Wörterbuch - mint valami északi isten...

MARGIT Oh, ne bosszants... olyan gyerek vagy! Nem is beszélék többet veled! *(Befelé fordul)*

GIZELLA Anya, ne haragudj... *(Megfogja a kezét)* ... Ezt ígérte!

MARGIT Inkább König úrral lennél ilyen kedves... tudod, hogy ma jön... Gizella! Kérlek, fogadd 5t kissé figyelmesebben... csak ma!

GIZELLA De a Tanár úr betartja a szavát... napok kérdése! MARGIT Hagyd már azt a Tanárt! Ő maga is éhen hal... hogy néz ki?!

Viszont König úr megállapodott ember... biztos egzisztencia... két gyereke van...

GIZELLA *(közben leveszi a teát a borszeszegőről)* Nincs cukor... át-megyek a szomszédba, kérek.

MARGIT Ne! Ne menj el! Megisszuk keserűn!... Gizella, én nyugodtan hálnék meg, ha...

Lassan kísüt az a furcsa kis nyaláb, fénye ferdén hull az asztalra

GIZELLA Pszt, a napsugár... halkan! Engedj magad mellé... *(Bebújjik az ágyba)*

Mártogatják a kekszet a teába, nézik a napsugarat. Gizella halkan dúdolja

„Süss fel nap, fényes nap, az én lelkem, az én testem majd megfagy .....

Kopognak

2. jelenet

König, Margit, Gizella

GIZELLA *(suttogva)* Ki lehet ilyenkor?

MARGIT Menj, nézd meg!

Kopognak

GIZELLA Biztos valami házaló!

MARGIT Ki tudja? Hátha fontos!

GIZELLA A Tanár úr?! Nem, ő soha nem jön fel... kiált a lépcsőfordulóból...

MARGIT Végy magadra valamit, és nézd meg!

Kopognak

GIZELLA Én nem! Majd elmegy! Nézd, lenyomta a kilincset!

KÖNIG *(hangja kintől)* Margitka! Gizella! En vagyok, János!

MARGIT Hallod! Ó az! König úr! Siess, engedd be!

GIZELLA Ilyen korán! De hát meg sem mosakodtam! Hogy nézek ki?!

KÖNIG *(hangja)* Margitka! Alszanak?

MARGIT Megmosakszol utána... Nyitjuk, János! Mindjárt nyitjuk! Menj már!

GIZELLA Igy, hálóingben! Meg sem fésülködtem!

MARGIT Majd rendbe szeded magad! Addig én beszélgetek veled!

Menj már, ne várakoztassuk!... Azonnal, János!

GIZELLA De hogy mosakodjak előtte?

KÖNIG *(hangja)* Nincs valami baj, ugye?!

MARGIT Nincs, nincs!... Behúzd a függönyt!... Egy pillanat, János, Gizella máris megy!

GIZELLA De miket fog gondolni?! Ott csobogok egy szál függöny mögött...

MARGIT Azt gondol, ami jólesik... eredj már!
KÖNIG Jöjjenek vissza később?
MARGIT Dehogynis... nyitjuk már... eredj, Gizella! Máris, János!
GIZELLA Legalább az ágyat terítsem le!
MARGIT Dobj rá a szmirnát... és gyere, segíts felülni... tedd a hátam mögé a párnát... mosolyogj egy kicsit... ne légy ilyen savanyú... Jövünk, János!
GIZELLA (*kinyitja az ajtót*) Jó reggelt, König úr!
KÖNIG Inkább János, jó?!... Kissé korán jöttem... Jó reggelt, Margitka!
MARGIT Hozz egy székét Jánosnak... tedd ide, az ágy mellé... jöjjön, üljön le, János...
KÖNIG Nem bírtam otthon maradni... alig hunytam le a szemem... bo-csássanak meg...
GIZELLA Ha megengedi, kissé rendbe szedem magam... (*Elvonul*)
KÖNIG Rosszkar jöttem, ugye?
MARGIT Nem, dehogynis!... Én vagyok a hibás... kicsit elhúzódtam az ébredés... .. rossz álom volt... Gizella odabújt mellém, nyugtatott... olyan jó lány... és tudja, János, néha már az is megnyugvás, ha valakinek elmondhatja az ember, ami a szívét nyomja...
KÖNIG Hogyne tudnám! Ötödik éve élek egyedül...

Hallgatnak

MARGIT Gizella, kész vagy?
GIZELLA Még nem... lassan melegsik a víz...
KÖNIG Csak készüljön nyugodtan, megvárom... most jut eszembe, hoztam magának valamit (*A kabátja zsebéből kivész egy kis zöld to-kot*)
MARGIT Mi az? Mutassa!
KÖNIG Sorban állnak érte a nők... világszabadalom!... Gizella, kérem a kezét...
MARGIT Hadd nézzem meg én is...
KÖNIG (*kinyitja a tokot, odanyújtja*) Ez kérem egy eredeti Zsápára-go-lyócska... Zsápára, de Japának írnák, francia...
MARGIT Micsoda illat!
KÖNIG Hát még, amikor elolvad! Gizella, szabad a kezét...

A lány kinyúl a függöny mögül, János belelejtí tenyerébe a golyót

Tegye a langyos mosdóvízbe, akkor elolvad a zselatíngolyó, és ki-szabadul belőle a Zsápára-parfümcsepp... tegye csak bele, meglát-ja, milyen illat lesz itt...
GIZELLA Köszönöm... mindjárt beleteszem...
MARGIT Maga annyira figyelmes, János! Milyen ötletes ajándék! A maga találmánya?
KÖNIG En csak forgalmazom... kizárólagos forgalmazó: König-pipe-re, Váci út 147... (*Közelebb hajol Margitához, suttogva*) Van más le-petés is... (*A kabátjából elővesz egy világoskék zizegős selyempa-pírba csomagolt valamit. Margit kezébe adja*)
MARGIT Milyen könnyű és puha... Mi ez?
KÖNIG Majd kibontjuk, amikor eljön az ideje...
MARGIT Ma?
KÖNIG Hamarosan... ma nagy nap lesz... alig hunytam le a sze-mem... és tizenegyre ki kell mennem a bécsi hajóhoz, mert...
MARGIT Mert?
KÖNIG Érkezik a kocsi...
MARGIT Milyen kocsi? Ezt eddig nem is mondta.
KÖNIG Magam sem hittem... de ma megjön... az új szállító-kocsi! Mint egy álom. Képzeldjen el egy akkora dobozt, mint ez a szoba, a legne-mesebb zománcos tombaklemezéből. Kívül-belül világoskék, a vezetőfülke pedig fehér. Használt volt, de újrafesttettem... most szebb, mint újkorában... s az oldalán fehér betűkkel: König-pipere... fehér-világoskék minden, azén színeim... nincs még egy ilyen az országban! Olyan gyönyörű, hogy nászútra lehetne menni vele... kétoldalt hatalmas, homorú sárhányók, nikkeltől... ekkora lesz az ember arca, ha belenéz...
MARGIT Hallod, Gizella?
GIZELLA Jövök, mindjárt!
KÖNIG A gyerekek már egy hete ezzel ébrednek: „Apa, mikor jön a ko-csi?” Hát ma megjön!
MARGIT Használja egészséggel! Nem is tudom, mit mondjak... maga olyan nagyvonalú ember, János... annyi életerő, ötletesség, kedély van magában... sokra fogja vinni...
KÖNIG Törekszem... csak más dolgokban is ennyi örömem telne... minden rendben lehetne... ugye, Margitka?
MARGIT Gizella, gyere már ki! Annyit készülsz, mint egy primadonna!
KÖNIG Hagyja! (*Gizellának*) Öltözzön nyugodtan! (*Margitnak*) Az nem baj, ha egy nő ad magára...
MARGIT Elfogódott, amikor maga itt van!
KÖNIG Én is! Oh, bár ott tartanánk. (*A zsebéből elővesz egy képet*) Nézze, ezt is maguknak csináltattam...
MARGIT Hogy kell tartani?... egyre gyengébb a látásom...
KÖNIG Így. Ezek ók! Anna és Lonci... Ilona, ő a nagyobbik... árnyék-kép, fekete papírból vágják ollóval... vasárnap csináltattam a Szige-ten... (*Közelebb hajol Margitához, suttogva*) A kisebbik meg is kér-dezte: „Ez az új mamikának lesz?” - így mondta: „az új mamikának”

...mit lehet erre mondani? ...olyan édes volt, elől kihullott egy tejfo-ga... s úgy mosolygott rám, mint aki mindent tud...
MARGIT Hiányzik nekik az anyjuk...
KÖNIG Ah, már nemis emlékeznek rá... kicsik voltak... azaz igazság, hogy én se nagyon... szomorú természetem volt, már lánykorában is úgy járt az utcán, hogy a fal felé fordította a fejét, hogy ne lássa az embereket... ilyen volt, isten nyugosszal!... Elvettem, mert mit tehet az ember; néha annyi szeretet van bennem, hogy érzem szétfeszít... hova tegyem a képet, hogy Gizella is lássa... az új mamikának, és mosolygott hozzám...
MARGIT (*közbevet, már egy ideje nem érzi jól magát*) Hallgasson egy kicsit... kérem a kezét... adja már!... istenem, megfagyok! KÖNIG Rosszul van?
MARGIT Nagyon... nem látok... kiver a víz... ne vegye el a kezét...
KÖNIG Gizella, jöjjön gyorsan... a mama rosszul van...
MARGIT Ígérje meg, János...
GIZELLA (*magára kapja a ruhát*) Anya, itt vagyok!... nyugodj meg!... Mindjárt elműlik... (*Jánosnak*) Ott a gyógyszer a polcon... a kanalat is hozza! (*Margitnak*) Hívom az orvost! (*Jánosnak*) Adjon be neki két kanállal!... mindjárt jövök! Nyugodj meg, anya, nem lesz semmi baj...
MARGIT Lőw bácsit hívd! Csak Lőw bácsit!
GIZELLA Nagyon sietek. Vigyázzon rá... mindjárt jobban lesz!
MARGIT Ha nincs bent a kórházban, menj el hozzá haza... ő eljön... szívesen jön...

Gizella magára kapja kopott, béleletlen kabátját, nyakába keríti anyja kendőjét és kiszalad. János óvatosan, remegő kézzel kitölti a két kanál gyógyszert, beadja. Margit lassan megnyugszik

3. jelenet

König, Margit

MARGIT Ne haragudjon, János! Épp ma! Annyira vigyáztam maga-ra, hogy ma ne legyen semmi baj... és egyszer csak, mintha kihűz-nák a lábam alól a talajt... elfogy a fény, szinte látom, hogy kúszik szét tagjaimban a fájdalom... és nem látok semmit... percekig...
KÖNIG Kér még egy kanállal?
MARGIT Nem, most már jobb... olyan jó fogni a maga kezét... KÖNIG Ha nehezére esik, ne beszéljen... mindjárt itt az orvos... MARGIT Igen, Lőw bácsi... nála szültem annak idején, a háziorvo-sunk... ne vegye el a kezét, biztonságod ad...
KÖNIG Persze, fogja csak...
MARGIT Én annyira hiszek magában... olyan boldogok lesznek együtt, meglátja!
KÖNIG Én mindig őszinte voltam magához, Margitka... Nagyon meg-szerettem magukat... néha úgy érzem, ez a második családom, s ha Gizella is úgy érez...
MARGIT Hát persze! Látja mennyi ideig készült, hogy tetszen magá-nak.
KÖNIG Gondolja?
MARGIT Hogyne, hiszen ő is nő...
KÖNIG Én kissé túlságosan tartózkodónak érzem... alig ér a kezem-hez, máris elrántja... de az is igaz, hogy épp ezt szeretem benne... hogy olyan finom, tartózkodó... még velem is...
MARGIT Nehezen oldódik fel...
KÖNIG Margitka! Én bevallom, egész éjjel nem aludtam... járkáltam fel s alá a konyhában... és döntöttem... ma megkérem Gizella kezét... eljegyzem... ugye megbocsát érte?
MARGIT Jaj, János... olyan boldog lennék!
KÖNIG Én is, Margitka! Akkor eljegyzem, jó? De segítsen maga is... olyan nehezen állnak össze bennem a szavak... segítsen, ha el-akadnék...
MARGIT Nem lesz semmi baj... hisz mindnyájan ezt a percet várjuk...
KÖNIG Óh, bár sikerülne!... Nekem nagyon tetszik Gizella... finomlel-kű, tiszta lány... csak ne lenne ő is szomorú, mert... szóval ideje, hogy egy kis vidámság költözzön hozzánk.
MARGIT Fel fog oldódni... ha majd jobban megismeri magát... az ő természetem nem ilyen komoly... az apja nevelte ilyené... azelőtt annyira szeretett táncolni, énekelni... Még most is néha... sokszor engem is megnevettetett... de hát az apja ilyenkor mindig rászólt... csak az volt jó neki, ha mindenféle tudományos hókuszpókusokkal tömheti a gyerek fejét... úgyhogy ne vegye bűnömül - de Gizella szempontjából jókor halt meg...
KÖNIG Engem nem zavar, ha a feleségem művelt nő... csak komor ne legyen... és hideg természetű se!... érti, mire gondolok...
MARGIT Nem hiszem, hogy maga mellett egy nő hideg maradhatna... ilyen életerős, melegszívű férj mellett... Hogy örült annak a golyócs-kának is!
KÖNIG Magam is úgy éreztem. És ez még csak az előétel volt, ha sza-bad így mondani. Ezt nézze meg! (*Kibontja a csomagot*) Hunyja be a szemét! (*Margit arcához érinti a prëmet, a nő elmosolyodik*) Nos, mi ez?
MARGIT Nyúlprém! Milyen finom! Igazi nyuszi!

KÖNIG Gondolja, hogy tetszeni fog neki?
MARGIT Kacagni fog az örömtől... hagyja még nálam...
KÖNIG Úgy terveztem, hogy amikor elhozom a kocsi... errefele
jövök... dudálok neki... mi van? Rosszul van?
MARGIT Nem, nem! Csak az izgalom... folytassa!
KÖNIG És elviszem kocsiházára. Akkor adom oda a nyúlprémet is...
MARGIT Es eljegyzik...
KÖNIG Igen. Vagy akkor, vagy utána... délután... olyan lesz, mint egy
dáma... fehér nyúlal a világoskék kasztniban...
MARGIT Ezt soha nem fogom tudni meghálálni magának... Menjen és
siessen vissza! Nagyon siessen!
KÖNIG Margitka, kérdeznék valamit... ugye nem sértem meg, ha itt-
hagyok egy kis összeget az orvosnak?
MARGIT Nem kell. Lőw bácsi már-már a barátunk...
KÖNIG Akkor gyógyszere! A legjobbat írassa fel, hogy minél hama-
rabb meggyógyuljon! Ne utasítson vissza!
MARGIT Köszönöm, János. Maga olyan jó velünk...
KÖNIG No, sietek! Addig finoman készítse fel őt... vagy inkább én
mondjam? Az jobb lenne, nem? Csak segítsen... olyan ez, mint a li-
dércnyomás... (Kimegy)

4. jelenet

Margit, Gizella, Orvos

MARGIT (nyakába teszi a prémet, átszellemülten simogatja) Szép
nyuszi vagy! Nekem is volt. Hosszú szőrű! Mindiga sötétvörös kabá-
tomhoz hordtam. Minta vér, olyan színű volt. Hú, milyen nagyra vol-
tam vele! Aztán alább adtam. Egy szép napon a nyuszi is elment. De
nem sírtam! Akkor már ilyen semmiségekért el se szomorodtam.
Egy kicsit sem. De te ne menj el, soha ne menj el! Ha megfakulsz
vagy megritkulsz, akkor se! Inkább egyen meg a moly a szekrény fe-
nekén... maradj meg nekik!
HANG (kintről) Gizella! Napsugárlány! Bújjon elő! Nagy újság van!
MARGIT A Tanár!... Óh, a vén bolond! Épp most jött rá a kiabálhatnék!
HANG (kintről) Tökét nyert az Élet!... Elsején indulunk, huszonnegy
oldallal... szerdai leadás! Gizella! Ha otthon van, ragyogjon rám!
MARGIT (hallgatózik, csend) Elment, hál'istennek! Füstkarika úr! (A
prémnek) Most szépen elbújunk, idea kisasztal alá... és majd aztán
„nyuszi hopp”... (Felkel. Reszketeg, bizonytalan léptekkel a kisasz-
talhoz megyés a hosszú terítő alá rejti a csomagot. Megnézi magát
a tükörben) Istenem, hogy nézek ki! Minta Lilith!
GIZELLA (hangja kintről) Ne lepődjön meg! Kissé szűken vagyunk!
Megyek előre, jó?

Gizella belép, mögötte harminc év körüli férfi, a nagykabát alól kilátzó
fehér köpenyben

Anya, miért keltél fel! (Odaszalad, megöleli az ereje végén járó Mar-
gitot. Próbálja visszavinni az ágyba)

ORVOS Várjon, segíték!
GIZELLA Egyedül könnyebb. Fél éve fekszik... mindent én csinálók...
(Lefektet, betakarja Margitot) Miért kelsz fel, mikor nem vagyok itt?
MARGIT Lőw bácsi nem volt bent?
GIZELLA Azt mondták, hogy nincs... elutazott...
MARGIT Hogyhogy? Nem mondta! Otthon nem nézted...
GIZELLA De ha egyszer elutazott! (Orvosnak) Lőw bácsi kezelte eddig
anyát...
MARGIT Régóta ismer, tudja, mi bajom... nem kellett volna idefárad-
nia... már jobban is vagyok...
ORVOS Megnézhetem?
MARGIT Nincs mit megnézni rajtam... a szívem gyenge...
ORVOS Mit szed?
GIZELLA (mutatja) Ezt. Roham esetén két kanállal...
ORVOS Es használj?
MARGIT Alighogy beveszem, máris jobban vagyok...
ORVOS (leül Margit mellé, az ágyra) Mennyi a vérnyomása?
MARGIT Nem tudom.
ORVOS Mikor mérték meg utoljára?
MARGIT Nem olyan rég... egy-két hónapja...
ORVOS Es akkor mennyi volt?
MARGIT Egy kicsit magas vagy talán alacsony... Nem emlékszem
pontosan...
ORVOS Es hogy kezdődik a roham?... Mit érez olyankor?
GIZELLA Egyszer csak remegni kezd, hideg lesz a keze, az arca, alig
kap levegőt...
ORVOS Es lát valamit olyankor?
MARGIT Semmit... csak miután vége van, akkor szokott visszatérni a
látásom...
ORVOS Lassan?
MARGIT Mintha hajnalodna... nagyon lassan.
ORVOS Megengedi, hogy meghallgassam a szívét?
MARGIT Fölösleges...
ORVOS (közben előveszi táskájából a sztetoszkópot. Imponáló ma-
gabiztossággal „engedi el füle mellett” Margit hártó gesztusait)
Gombolja ki a blúzát!

MARGIT Minek? Biztos, hogy a szív... Lőw bácsi már százszor megál-
lapította...
ORVOS Én is meg akarom hallgatni. Csak nyissa szét...
MARGIT Nincs alatta semmi...
ORVOS Gombolja ki nyugodtan...
MARGIT („kinyit” két gombot) Gizella, fordulj el!
ORVOS (meghallgatja) Hm, nem hallok semmi különöset... most
nyugtalanabbnak érzi magát a szokásosnál?
MARGIT Fáradt vagyok. Állandóan aludnék, pedig nem is vagyok ál-
mos... csak úgy megszáll a nyugalom...
ORVOS Ki kellene vizsgáltatni... feküdjön be a kórházba négy-öt nap-
ra... elintézem, hogy soron kívül felvegyék...
MARGIT Nem akarom.
ORVOS Ne féljen. Nappal a lánya is bejöhet... kap egy fehér köpenyt,
és kész ápolónő... gyorsan eltelik az a pár nap...
MARGIT Úgysem lehet segíteni ezen...
ORVOS Azért próbálja meg! Felerősítenék egy kicsit... visszanyerné
életkedvét...
MARGIT Már késő.
ORVOS Hány éves?
MARGIT Ötvenkettő...
ORVOS De hiszen maga még fiatal...
MARGIT Fáradt vagyok. Aludni akarok. (Befelé fordul)
GIZELLA Éjjel alig alszik... Apával szokott álmodni... remeg, amikor
felébred... gyakran álmodja, hogy élve temetik el...
ORVOS Persze, a bezártság miatt... ki kellene mozdítani innen... a
szervezete elég erősnek tűn'k... Felírok valami nyugtatót, figyeljen
oda, hogy rendszeresen bevegye... és amikor három-négy nap múlva
észleli a hatást, ne törődjék a vonakodásával, vigye ki innen... egy
nyegyedórára... akár idea folyosóra... lásson embereket, mert a be-
zárttság felerősíti a szorongásokat... Van valaki, aki segíthetne?
GIZELLA (halkan) Van.
ORVOS És beszélje rá a kivizsgálásra. (Megnézi) Elaludt. Itta recept,
jöjjön velem. Nekem egy-keltő megcsinálják...
GIZELLA (a vállára teríti anyja kendőjét) Mehetünk.
ORVOS Vegyen magára valamit, megfázik!
GIZELLA (a kendőre) Ez jó meleg. Visszafelé majd szaladok.

Kimennek

5. jelenet

Margit

MARGIT (álom és ébrenlét határán) Nist! Ich geij nist! Nem megyek!
Még most sem hagysz békén? De már késő, kiismertelek! Bárhogy
gyötörj éjszaka, a nappal az enyém. Erős vagyok. Kibékülök az is-
tennel, te meg kuporogj Ásmodáj ölén az idők végezetéig... (Kiszáll
az ágyból, a rézkorlátba kapaszkodva elmegy a ruhásszekrényig, és
a kendők alól, a szekrény mélyéből elővesz egy hanukka-gyertya-
tartót) Erre nem számítottál, mi? Megvannak a gyertyák is, hiányta-
lanul... (Visszafekszik az ágyba, meggyújtja az első gyertyát, énekl
az áldást)

6. jelenet

Gizella, Margit.
Gizella beviharzik. Látszik, hogy fázott, egész teste remeg. Hónalja
alatt, egy szürke dossziében kéziratok

GIZELLA Megjöttem, anya! Régóta ébren vagy? Úgy siettem! Kivet-
tem a gyógyszer... és hoztam még valamit! (Mutatja a dossziét)
Tudod, mi ez? Az Élet, anya... megjelent az Élet, a Tanár úr lapja!
(Ész-re veszi a gyertyatartót, melyet Margit teste eddig eltakart) Ez
honnan került elő, anya?
MARGIT A szekrényből.
GIZELLA Eldugtad apa elől?
MARGIT Nem dugtam, ott volt. Mindig is ott volt.
GIZELLA De hát megtiltotta!
MARGIT A nagyanyámé volt...
GIZELLA Nagyon szomorú lenne, ha tudná...
MARGIT Ne oltsuk el, kérlek! Olyan jó érzés látni, szinte melengeti a
szememet... Haragszol?
GIZELLA Bocssás meg! (Leül az asztalhoz, kinyitja a dossziét) Most
annyira izgatott vagyok... Tudod, mi ez?
MARGIT Mondtad már. Egy újság.
GIZELLA Nem! Ez az a híres, várva várt levonat. Tudtam, hogy a
Tanár úr beváltja az ígérését... és íme, itt van három hasáb
festékszagú, meleg levonat... elsején indul a lapja, az Élet! Hát nem
csodálatos, anya?!

MARGIT (komoran) Az.

GIZELLA Ez csak próbamunka, egyelőre... de ha hibátlanul kijavítom,
idővel akár fel is veszi állandó, belső, titkos korrektornak...

MARGIT Óh, eredj! Nem látod, hogy néz ki... elhasználódott vén bo-
lond...

GIZELLA Ne mondj ilyent, hisz csak harminchat éves... a sok feszült-

ség miatt néz ki többnek... de ő csak nevet ezen... a múltkor azt mondta: „Tudja, Gizella, nekem azért ráng az arcom - és itt közelebb hajolt, mintha halálos titkot árulna el -, mert idegvégződéseim lenyúlnak a pokolba, és ott az ördög öreganyja harisnyát köt belőlük”... hát nem aranyos!

MARGIT S a rum talán az angyalok harmata?

GIZELLA Óh, anya, nem beszélek veled, mert elrontod a kedvemet... (Rövid hallgatás után lelkendezve) Nézd, ez az ő cikke... a rádiumról... nagyon figyelj, mert ez a jövő... a bölcsek köve... csak a lényegét olvasom, jó? (Átfut néhány sort) „...1898-ban egy nagyon érdekes házaspár, Curie párizsi tudós és a felesége, aki lengyel származású nő, és Szklodovszka a lányneve...” - tudod, Mária, akiről meséltem a múltkor, a képét is mutattam... „szurokfénylével kezdett kísérletezni. Rettenetesen fáradtságos és hosszadalmas munka után két új elemet vontak ki a szurokfényléből. Az egyiket Curie-né hazája után elnevezték polóniumnak...” ez olyan szép gesztus, nem? Hogy szeretheti az a férfi Szklodovszka Máriaát... „a másikat pedig rádiumnak. S attól a naptól kezdve, hogy a rádium fel volt fedezve, megkezdődtek a csodák...” A csodák! Itt bőven leírja, milyen csodák... ezt úgysem értenéd... de ezt igen, figyelj!... „A rádium fénye keresztülhatol a papíron, fán és sok ércen is. - Csodálatos, nem? - Olyannyira, hogy meglátja őket az a vak ember is, akinek csak a szeme hiányzik, de a látódegei épek...” Hihetetlen, ugye?

MARGIT (kétségbeesetten sírva fakad) Óh, Istenem... a vak ember is látja! Gizella, mi lesz veled! Ilyen butaságokért lelkesedni... nem elég a nyomorúság, ez az átkozott, reménytelen élet... gyermekem, hova jutsz így... nézz magadra, szakad le rólad a ruha... valamirevaló férfi elfordul, ha rád néz... és te ilyesmikkel foglalkozol!

GIZELLA Ne sírj, anya, kérlek... Ez munka!

MARGIT Munka? Nézd meg a kezed, tiszta fekete!

GIZELLA Festékes! Na és... mikor megyek a pénztárhoz, megmosom, és megint szép fehér leszek!

MARGIT Soha, érted, soha! Mennyit kell kínlódnod veled...

GIZELLA De hát mi a baj?... dolgozom, és pénzt kapok érte. MARGIT A fejedben van a baj... az az átkozott apád az oka mindennek!

GIZELLA Ne mondj ilyet, kérlek! Inkább hallgassunk! Én sem beszélek többet... vedd be az új gyógyszert. Megnyugszol tőle.

MARGIT Nem kérek semmiféle gyógyszert... én miattad vagyok nyugtalan, csak miattad! Es ezen semmiféle gyógyszer nem segít...

GIZELLA Az én kedvemért vedd be! Kérlek...

MARGIT Ha megígérsz valamit. König úr...

GIZELLA Előbb a gyógyszert! Kiskoromban is így volt.

MARGIT Nem, mindig az ígéret volt előbb.

GIZELLA Anya, ne makacskodj!

MARGIT No, jó... beveszem... de aztán te jössz!

GIZELLA Az orvos azt mondta, hogy nagyon keserű, ezért teával kell bevenni... majd nem elkacagtam magam, mert ami teámban a két keserűség találkozik egymással...

MARGIT Miért nem vettél cukrot? János hagyott pénzt...

GIZELLA És te elfogadtad?

MARGIT Olyan jó szívvel adta! Nem lehetett visszautasítani... ezt a képet is itthagytad... neked csináltatta... a gyerekeiről... a kisebb Anna, elől hiányzik az egyik tejfoga, a nagyobbik Lonci... az vigyáz a kicsire... nehéz lehet nekik anya nélkül felnőni...

GIZELLA (közben kitölti a gyógyszert a kanálba) Egy hajtsásra, fenéig!

Kintről dudálás hallatszik

MARGIT Nem hallottál valamit?! Mintha dudáltak volna... Segíts felállni! Gyorsan, gyorsan. Ez János!

Gizella nem tehet mást, segít az anyjának felállni a kisablakhoz

Igen, ő az. Ott áll! Nézd meg te is! *Gizella megnézi*

Az új kocsi! Nyisd ki az ablakot! (Integet, kiabál Jánosnak) Hahó, János! Itt fent! Nem hallja... Mindegy! Siess, Gizella, téged vár! Olyan boldog! Ne nézz így rám... megjött a kocsi Bécsből, amit reggel mesélt. Élvisz sétálni... érted jött, menj már!

János megint dudál, hosszan, dallamosan, minta hajókürt

GIZELLA De anya, ilyen hirtelen...

MARGIT Megígérted!

GIZELLA De hogy hagyjalak egyedül?

MARGIT Ne törődj velem, jól vagyok... Vedd a kabátod, egy-kettő, és menj! A kedvemért, siess!

Gizella elindul a kabátjáért. Felveszi

Mutasd, hogy nézel ki?

GIZELLA Mint mindig.

MARGIT Akkor most nyúlj be a kisasztal alá!

GIZELLA Mi ez?

MARGIT A tied!

GIZELLA (kiveszi) Az enyém!?

MARGIT Nyúl, tiszta, élő nyúl! hozta neked... Vedd fel, hadd lássalak!

Gizella felteszi

Nem úgy kell... egy prémet sem tudsz viselni! Gyere megmutatom... így, s egy kicsit hajtsd hátra a fejed... úgy jobban érvényesül... kezit-csókolom, kisasszony... a kocsi lent várja... ügyes légy!

GIZELLA Sietek vissza!

MARGIT Jó, jó! Menj! Repülj!

Gizella kimegy. Furcsa jelenség kifakult, sötét kabátjában a vadonatúj prémmel

(Felkapaszkodik az ablakhoz, alig tudja tartani magát. Nézi őket, integet) Köszönöm, Uram. Tudtam, hogy visszafogadsz! (Becsukja az ablakot. Leereszkedik az ágyra) Sietnem kell! (Meggyújt két új gyertyát, örömteli, hálaadó éneket énekel)

Kopognak

7. jelenet

Orvos, Margit

MARGIT Ki az?

ORVOS (hangja kintről) Az orvos.

MARGIT Nincs bezárva.

ORVOS (belép) Nem zavarom?

Margit bizonytalanul inti, hogy nem

Erre járok haza. Gondoltam, megnézem, hogy van.

MARGIT Csak ezért jött fel?

ORVOS Igen. Megkaptam a gyógyszert?

MARGIT Meg. Már be is vettem.

ORVOS És?

Margit legyint

Leülhetek?

MARGIT Tessék. Csak ez az egy szék van.

ORVOS Hogyhogy egyedül van? A lánya dolgozik?

MARGIT Nem. Elment a vőlegényével. Kipróbálni az új kocsit. Mindjárt jönnek.

ORVOS Gondolkozott azon, amit mondtam? A kivizsgáláson.

Margit inti, hogy nem

Miért?

MARGIT Nincs értelme. Ha még lenne néhány évem, akkor talán...

ORVOS Ezt senki nem tudhatja...

MARGIT Ne beszéljünk erről. Fáraszt.

ORVOS Elmenjek?

MARGIT Ne! Jólesik, hogy feljött! Abban segítsen, hogy ne legyenek fájdalmaim. A többit én elintézem...

ORVOS Megadom a lakáscímem, akár éjszaka is hívhatnak... Vagy otthon vagyok, vagy a kórházban... de azért gondolja át még egyszer, a lánya férjhez megy, gyereke lesz... nagy szüksége lenne magára...

MARGIT Nem. Már meggondoltam... Beszéljünk másról.

Csend

ORVOS (a gyertyatartóra) Megnézhetem?

MARGIT Óvatosan, nehogy kifújja!

ORVOS Szép darab. Én csak hétágút láttam eddig.

MARGIT Az más. Az a menóra...

ORVOS Es ez?

MARGIT A hanukka... ez egy ünnep... most van... nyolc napig tart, ha megérem...

ORVOS Minek az ünnepe?

MARGIT Tényleg érdekli?

ORVOS Sokszor meg akartam kérdezni valakitől, de nem is tudom, miért... nem volt alkalom... vagy nehezemre esett... olyan zárkózott vallása maguké...

MARGIT A többi nem?

ORVOS Azok nyitottabbak... illetve átláthatóbbak... könnyebben megérti az ember...

MARGIT Mert beleszületett...

ORVOS Lehet. Elmondja?

MARGIT Vegye le a kabátját, belemelegszik.

Az Orvos leveti a kabátját és leteszi a heverőre

Nehéz beszélni róla... pedig olyan szép történet... a hanukka, az felavatás... egy megszentelt hely megtisztítása... mert rég, nagyon rég, valakik, az idegenek elfoglalták Jeruzsálemet s a Templomot... idegen isteneket imádtak, bálványokat... csak gyűltyült a zsidókban az indulat, de hiába, nem voltak fegyvereink, semmink... így hát túrtuk, viseltük a szegényt... (*Hangja megtörik, elsírja magát*)

ORVOS Mi baj van'?

MARGIT Olyan rég nem beszéltem így, hangosan... Tizenkét éve, olyan rég!

ORVOS Miért?

MARGIT A férjem miatt...

ORVOS Más vallású volt?

MARGIT Dehogyan. Lánykoromban neki volta legszebb hangja a férfiak között, én meg válaszolgattam neki a karzatról... nekem is szép hangom volt, mindig felnéztek a férfiak, hogy kié az a vidám, incselkedő hang... olyan volt, mint a legszebb asszonyoké... nevetve énekeltem, hiszen az isten szeretete öröm... és én nagyon örültem...

ORVOS És?

MARGIT Aztán összeházasodtunk, jöttek a gyerekek, és egy nap Gizella öccse, a kisebbik megbetegedett... másfél évig feküdt... mereven nézte a mennyezetet, azt hittük meghalt, aztán jobban lett, és megint visszaesett... úgy játszott vele a halál, mint macska az egérrel, elengedte, megfogta... néha éjszaka arra ébredtem, hogy a férjem hangtalanul fohászodik mellettem... Csak az ajka mozgott... nappal meg fogta a kisfiú kezét, és némán mozgott az ajka... így mentez másfél évig... az üzlet szétment, a rokonokból éltünk egyik napról a másikra... aztán a kisfiú meghalt. Mikor jöttünk haza a temetőből, a férjem előttünk ment... nem nézett senkire. Belépett a házba, vett egy zsákokat, és kezdte belerakni az imakendőt, a sábeszt, a szent könyveket... úgy dobálta bele, mint a száraz kenyeret... mikor befejezte, azt mondta: nem akarok az Úr és a Sátán vetélkedésében Jób sorsára jutni...

ORVOS Es azóta tilos?

MARGIT De nem csak ez... amikor szakított istennel, tüntetően szombaton hordta be a szentet... a rokonok, ismerősök előbb beszélni próbáltak vele, majd kerülni kezdték bennünket... ekkora férjem azt mondta: máától kezdve nincsenek rokonaink, magunk vagyunk... a kisfiút kihantoltatta, és átvitte a köztemetőbe... azóta nem túrt semmit, még jiddisül sem volt szabad megszólalni...

ORVOS Es a kislány, hogy viselte ezt?

MARGIT Nehezen... de nem mutatta. A férjem kivette őt az iskolából, a széherből és reáliskolába íratta... mindig az apja volta bálvány... ő pedig úgy nevelte Gizellát, mintha a fia lenne... nem nő... csillámfoltok a holdon, a sejt halála, a vastűdő szerkezete, elektromos növények... és még mi minden... ami szemfényvesztés a világon születik, az nálunk mind komoly tanulmány tárgya lett... nézze meg a füzetét... nyúljon be az ágy alá, a második deszka alatt... olvassa el... egy zsebkendőt nem tud kimosni, de tizennégy évesen boncolásra járt...

ORVOS (*kiveszi a keményfedelű füzet*) Csodák könyve... hm!

MARGIT Most mondja meg! Olvasson bele!

ORVOS Ezek az ő jegyzetei a lapszálon?

MARGIT Igen. (*Gúnyosan*) A jegyzetei!

ORVOS Érdekes... ez nagyon furcsa, eredeti észrevétel, de pontos...

MARGIT Micsoda?!

ORVOS A hallucinációkról ír... meg az álomról... ezt ő maga írta! Szinte hihetetlen...

MARGIT Ne mondjon ilyent! Olyan élehetetlen... ha meghalok, elveszik a férjem nyugdíját, akkor majd irkálhat, míg éhen hal... hisz nem ért semmihez... ezen kívül...

ORVOS Szívesen elbeszélgetnék vele.

MARGIT Erről nincs mit beszélni.

KÖNIG (*hangja kintről*) Megjöttünk.

MARGIT Tegye vissza a füzetet! Gyorsan!

8. jelenet

Gizella, König, Margit, Orvos.
Nyílik az ajtó

GIZELLA (*belép, döbbenet megáll*) Itt van?! De jó, hogy visszajött!

KÖNIG Helyet az uszonnának!

GIZELLA János, ő az orvos, aki anyát kezel.

KÖNIG Örvendek. König vagyok. Mindjárt bemutatkozom rendszeren, csak előbb leteszem a tálat. (*Elindul a „konyha” felé, hogy kicsomagolja a felvágottas hidegtálat*)

ORVOS Nem is zavarok tovább.

GIZELLA, (*elébe áll, már-már könyörög*) Ne menjen el.

ORVOS Így is túl sokáig maradtam.

GIZELLA Kérem! Csak egy kicsit! (*Könignek*) Ugye meghívhatom a doktor urat is?

KÖNIG Hogyne, természetesen! (*Margitnak*) Nézze, mama, mint egy festmény! (*Odatartja elé a cejofánba takart tálat*) Ez aszpickos, ez füstölt, ez meg paprikás... Az Éden kiterítve, nem?

MARGIT (*halkan*) Milyen volt az út?

KÖNIG Pompás. Végigrobogtunk a kőrúton, majd éles kanyarral irány a Sziget... és ott... Elmondhatom?

GIZELLA János kibontotta a hajamat... (Orvosra néz)

ORVOS Így sokkal jobb!

KÖNIG Látni akartam, milyen, amikor csak úgy szálldos a szélben...

MARGIT Szép volt?

KÖNIG Elmondhatatlanul. Az emberek megfordultak utánunk, és azt mondták magukban: ott repül König és Társa... (*Lelkesen*) König és Társa.

Orvos nevet, Gizella dühösen elfordul

Rosszat mondtam... bocsásson meg!, Ez tényleg nem a legszerencsésebb kifejezés... de ez jött a számra...

MARGIT Nem baj, János, folytassa!

KÖNIG Visszafelé a Váci úton jöttünk... elhaladtunk a bolt előtt... és mit látunk, a két gyerek kint játszik az udvaron...

MARGIT (*Gizellának*) Láttad őket? Megálltatok?

KÖNIG Nem! Csak integettünk... és dudáltam nekik...

MARGIT És ők?

KÖNIG Visszaintettek... a kicsi úgy mosolygott, mint aki mindent ért. Az olyan okos! Es íme, itt vagyunk!

MARGIT Fő, hogy jól éreztétek magatokat.

KÖNIG És még csak most jön a java. Hol vannak a tányérok?

GIZELLA Én megteríték!

KÖNIG Szó sem lehet róla! Maguk addig rendezzék el a szobát, hogy le tudjunk ülni. (*Bemegy a függöny mögé, visszatér a kenyereskosárral és egy kifakult, kék-fehér kockás abrosszal*) Az én színeim! Minden klappol... Nos, hova tegyem?...

GIZELLA Mindjárt elrendezzük! (*Orvosnak, halvány mosollyal, mint aki játékra készül*) Kérem, segítsen, húzzuk a heverőt a kisasztalhoz?

ORVOS Azt ide! Inkább az asztalt oda... sokkal könnyebb!

GIZELLA De nem illik!

ORVOS Hogyhogy?

GIZELLA Mindig a heverőt húzzuk az ebédlőbe...

ORVOS (kacag) Nem pedig az asztalt a hálószobába...

GIZELLA Az hogy venné ki magát? A hálószobában enni!

ORVOS Jó, jó, maga győzött...

Megemelik a heverőt, kihull belőle a füzet

(*Felveszi*) Kiesett!

GIZELLA (*zavartan*) Semmi, csak egy füzet... (*Elteszi a polcra, rádobja a kéziratokat*)

KÖNIG (*énekel a függöny mögött*)

Pohár reped, tányér törik

Igy terít a János König!

(*Kidugja a fejét a függöny mögül*) Most szereztam! Jó, mi? (*Kijön*) A legnagyobb dolog a vidámság! Ez az, ami annyira hiányzik! Megérti, ugye? (*Visszamegy. Hamarosan előjön tálcával, melyen szép rendben sorakoznak a felvágottak, hússzeletek, negyed uborkák, salátalevelek. Leteszi. Visszamegy. Újra kijön egy tányérral*) A mamának külön tálatam! (*Odaviszi az ágyhoz*) Elaludt! Mint egy gyerek!... Most mi legyen?

GIZELLA Ne ébresszük fel! Várjunk még!

KÖNIG Jó! Nem sürgős! (*Körülnéz, boldogan szemléli a felfordulást, a terített asztalt*) Valami hiányzik! Abrosz, teríték, kenyérkosár, szalvéta, poharak... Megvan! A bor!

ORVOS Nem számít. Megleszünk nélküle.

GIZELLA Végül is ez csak egy uszonna!

KÖNIG Nem, ez sokkal jelentősebb esemény... muszáj bornak lenni!

Leszaladok, és hozok egy üveggel. (*Énekel*)

Míg a mama alszik,

Borért szalad König.

Micsoda nap! (*Kimegy*)

9. jelenet

Gizella, Orvos, (Margit)

ORVOS Miért akarta, hogy maradjak?

GIZELLA Mert... nagyon meglepődtem, amikor megláttam. Azt hittem, többé nem jön.

ORVOS Megegyeztünk, hogy hív, ha baj van.

GIZELLA Elképzeltem, hogy hívom... hogy elmegyek magáért...

ORVOS És?

GIZELLA Nem volt ott. Egy másik orvos volt a helyén.

ORVOS Ezt komolyan mondja?

GIZELLA Igen.

ORVOS Es az a másik nem volt jó?

GIZELLA Nem ért rá. Kérdeztem, hogy maga hol van?

ORVOS És mit felelt?

GIZELLA Nem ismerte magát. Azt mondta, ilyen orvos nincs.

ORVOS És akkor maga mit csinált?

GIZELLA Elhatároztam, hogy a képezetemben nem keresem.

ORVOS Lemondott rólam?

Gizella bólint

Furcsa kis történet! Most találta ki?

GIZELLA Az úton. Amikor jöttünk haza.
ORVOS Hm, különös... akárcsak a jegyzetei, a csodák könyve.
GIZELLA Ezt honnan tudja?
ORVOS Az édesanyja mutatta...
GIZELLA Es maga elolvasta?
ORVOS Nem kellett volna?
GIZELLA Nem. Azt magamnak írtam.
ORVOS Élvezettel forgattam.
GIZELLA Ezt csak mondja. Nem kellett volna meglesnie engem. Biztos kinevet!
ORVOS Dehogya! Furcsa, érett gondolatok... mondja, ennyire hisz a csodákban?
GIZELLA Igen. A csodákban és a lélek halhatatlanságában.
ORVOS De hiszen maga nem vallásos!?
GIZELLA Mindent tud?
ORVOS Az édesanyja mesélte. Gizella, árulja el, hogy fér meg egymás mellett a sejtalál, a vastűdő, a boncterem és a lélek halhatatlansága? Ezek nem zárják ki egymást?
GIZELLA Csak látszólag. Vannak halhatatlan, mégis múlandó dolgok. Például a Nap. Tudjuk, hogy egyszer ki fog hunyni... tőpörödött, vörös kísértet lesz az égbolton... mint napnyugtakor, csak sokkal kisebb, vörösebb... Es mégis, most, ebben a pillanatban örökké ragyog, nem?
ORVOS Ez nekem kissé elvont, de szép...
GIZELLA A lélek másképp is halhatatlan... én például gyakran úgy érzem, hogy az öcsém helyett élek...
ORVOS Ne beszéljen butaságot!
GIZELLA Érzem! Nálunk mindenki ráhagyja az életét a másokra... ez olyan, mint egy átok... így örökölte anyám apámtól az istentagadást... és így próbálok én hozzátörni lelkemet anyám választottjához, hacsak... *(Elhallgat)*
ORVOS Hacsak mi?
GIZELLA Nincs hacsak!
ORVOS Mit akart mondani?
GIZELLA Azt, hogy... hacsak csoda nem történik... Mint Mária Szklovovszkával... ugye hallott róla?
ORVOS Lehet... nem tudom...
GIZELLA Akkor elmesélem! Mária Szklovovszka egyszerű, szürke lengyel kémianárnő volt... így néz ki *(Megmutatja a képet a csodák könyvében)* ...gondolt egyet, és egy szép napon elindult szülőfalujából... mondjuk, Szklovovszkából... és meg sem állt Párizsig. De mivel egy mukkot sem tudott franciául, éhes is volt, fáradt is, és egyre jobban fázott abban a vékony, nyúlprém nélküli kabátjában... végső szorongatottságában tudja, mit csinált?
ORVOS Mit?
GIZELLA Megismerkedett Pierre Curie-vel!
ORVOS Persze, tudom már! Ő az a francia tudós, aki a rádiumsugárzást feltalálta...
GIZELLA *(hevesen)* Nem aki! *Akivel!*... Ők együtt!
ORVOS Igen, együtt. Es?
GIZELLA Hogyhogy és?! Hát nem érti?
ORVOS *(bizonytalanul)* De... igen, értem... De mi van akkor, ha nem találják fel...
GIZELLA Óh, maga nem értett meg semmit! Találkozott azzal, akivel feltalálhatta... Hattal!
ORVOS Jó, ezt értem! És ha mondjuk, találkoznak, megismerkednek... aztán mégsem találják fel... nem sikerül...
GIZELLA Az mindegy! A lehetőség a fontos... hogy egy férfi és egy nő együtt találhat valamit... bármit... akármit...
ORVOS Egymást?
GIZELLA Igen.
ORVOS Miért nem ezzel kezdte? Ezt a csodát általában szerelemnek hívják...
GIZELLA Dehogya! Az csak egy érzés... ez más, sokkal több annál... hát nem érti?
ORVOS Nem, mert a valóságban ez sokkal nehezebb és bonyolultabb, mint maga ünnepi képzeletében... amit maga gondol Curie-ékről, az kissé - remélem nem sértődik meg - gyerekes...
GIZELLA Miért?
ORVOS Mert ez nem így van!
GIZELLA Mi nincs így? Mondja meg!
ORVOS Nem tudom... de például mi van, ha a maga Pierre-je és Mária-ja jól dolgozik a laborban, utána nagyokat sétálnak, beszélgetnek... de mint férfi és nő... érti?
GIZELLA Nem.
ORVOS Szóval, ha nem jó nekik együtt?
GIZELLA Jó!
ORVOS De ha nem jó?
GIZELLA Nagyon jó! Pierre jó szerető és Mária is...
ORVOS Miket mond! Ezt honnan veszi?
GIZELLA Tudom.
ORVOS Honnan?
GIZELLA Megálmodtam őket... *(Elfordítja a fejét)* Ne nézzen! Kérem!
ORVOS Megálmodta?!
GIZELLA Hallgasson! Ne kérdezzen többet!

Hosszú csend

ORVOS Elmenjek?
GIZELLA Ne! Maradjon velem... ameddig tud, csak ma!... aztán, ha nem akar, ne jöjjön... de most maradjon itt!
ORVOS König úr miatt?
GIZELLA *(rettegve)* El fog jegyezni!

Csend. Mindketten hallgatnak. Egyszer csak az ágy felől halk ének halatszik, a hanukkai áldás

ORVOS *(feláll. Megnézi Margitot)* Álmban énekel.
GIZELLA Biztosan apával álmodik... ki fognak békülni, hiszen mindig szerették egymást.

10. jelenet

König, Gizella, Orvos, Margit

KÖNIG *(belép)* Már itt is vagyok! Ahogy jöttem fel a lépcsőn, arra gondoltam, ma már negyedszer jövök! Hát nem nagyszerű! S mindig történik valami. Máskor hetek telnek el csak úgy, most meg alig bír az ember magával a sok meglepetéstől!

MARGIT *(félalomban)* Visszajött, János?

KÖNIG itt vagyok, mama! Olyan bort hoztam, minta vér! Azt mondják, az igazi vörösbor széle kék. Ezt nézze meg, már-már szederjes!

MARGIT Nem látom jól... mindjárt világosabb lesz...

KÖNIG Akkor lássunk hozzá! Nem is ebédeltünk. Gizella, doktor úr, vegyenek! A mamának pedig külön tál az ölebe! *(Odaadja)* MARGIT Köszönöm, János!

KÖNIG *(súgja)* Iszunk egy kis bort, abból erőt merítünk... *(Gizellének)* Lássanak hozzá!

GIZELLA Magát várjuk.

KÖNIG *(körülnéz)* Egy pillanatot! Hogyan tehetnék még hangulatosabbá ezt a kis lakomát? *(Meglátja a gyertyatartót Margit mellett)* Ez az! Eloltjuk a villanyt, és gyertyafénynél üzonnázunk... Elvehetem, Margitka?

Mindenki döbbenetben nézi. Margit nem mond semmit

ORVOS Kérem, ne vegye el...

KÖNIG Miért?

ORVOS Nem erre való...

KÖNIG Hogyhogy?

ORVOS Ünnepe van, ezért ég...

KÖNIG Most, novembervégén? Milyen ünnepe...? Elsején, igen... akkor én is szoktam gyújtani... Ünnepe van, Margitka?

MARGIT Igen.

KÖNIG Hm! *(Jobban megnézi a gyertyatartót)* Értem... bocsánatot kérek, nem tudtam... gondoltam, jól nézne ki az asztalon... *(Zavarosan leül az asztalhoz)*

ORVOS Jó étvágyat!

KÖNIG Egy kis bort, étvágygerjesztőnek... Gizella?

GIZELLA Köszönöm, nem kérek!

KÖNIG Olyan nincs! Koccintanunk kell! Doktor úr? *(Tölt a poharakba)* A jövőre!

Koccintanak, esznek

(Néhány falat után megáll, nézi a gyertyatartót, látszik, hogy kérdezni akar valamit, csaknem tudja, hogy fejezze ki magát) Nézem ezt a gyertyatartót... En őszinte ember vagyok... bocsássanak meg, ha megkérdem... maguk, hogy is mondjam... szóval értik, na? *(Gizellára, majd az Orvosra néz. Azok nem felelnek)* Nincs abban semmi... én sváb vagyok... megmondom nyíltan... nem szégyen az... maguk, Margitka... zsidók?

MARGIT, *(óvatosan)* Azok voltunk...

KÖNIG Es most?

MARGIT Semmilyenek.

KÖNIG Az hogy lehet? Mindenki valamilyen! Nincs igazam, doktor úr? Maga is az?

ORVOS nem.

KÖNIG Hanem mi?

ORVOS Szabadkai...

KÖNIG Jó, jó... értem én, de mi? Magyar, sváb, zsidó, szerb, mi?

ORVOS Vegyes.

KÖNIG *(zavarában nevetgél)* Szabadkai vegyes, mintha valami pálinka volna. *(Gizella tekintetét látva)* Rosszat mondtam? Bocsánat! Ez jött a nyelvemre... annyit mindent összebeszél az ember jókedvében... ugye megértene... nincs harag, doktor?

ORVOS Nincs.

GIZELLA Es baj, hogy zsidók vagyunk?

KÖNIG Már miért lenne! Csak nem tudtam. Meglepett. De így, hogy már nem azok, még jobb.

GIZELLA Miért?

KÖNIG Egyszerűbb.

GIZELLA Mi?

KÖNIG Az eljárás... én református vagyok...

GIZELLA Milyen eljárás?

KÖNIG (Margitnak) Segítsen, Margitka! Egész nap beszélék, de ilyenkor! Oh, segítsenek! Ígyunk még egy pohárral! Szóval egész éjjel nem aludtam... és reggel, mikor indultam errefelé... sokadszor, ugye?

GIZELLA János, nagyon kérem... ne most!... kellemetlen lehet a doktor úrnak, hogy akaratlanul is részt kell vennie a mi dolgainkban...

KÖNIG Nem baj, ha van egy tanúja a mondandómnak... Ugye nem zavarja, ha maga előtt beszélék...

ORVOS Nem zavar, de én is úgy gondolom, hogy ez nem tartozik rám...

MARGIT Megmondta már, János?

KÖNIG Nem, még nem...

GIZELLA Előbb leszedem az asztalt... Szabad a tárgyát?

MARGIT Ne menj el! János, mondja tovább!

KÖNIG Engem nem zavar a teríték... és igazából még be sem fejeztük...

MARGIT Gizella, König úr valamit akar mondani... valami fontosat... kérlek, ülj le!

KÖNIG Az a baj, hogy mindketten olyan elfogódottak vagyunk, végül is az életünkről van szó. En, mint tudják... oh, de honnan tudnák...

MARGIT Tudjuk, hisz annyit mesélt magáról... egyedül él ötödik éve...

KÖNIG Igen, a két gyerekkel... Gizella látta őket, látta a boltot... végül is majdnem egy éve ismerjük egymást... én tudom, hogy öt más dolog is foglalkoztatja, de úgy gondolom, nem baj, ha egy nő érdeklődik, olvas... sőt! En is ilyenfajta ambíciókkal indultam, egészségügyiben érettségiztem... kérdezzon ki, doktor... semmit sém felejtettem el... no, kérdezzon bármit...

ORVOS Elhiszem...

KÖNIG Csak nem tudtam folytatni... jött a házasság, a gyerekek, meg kellett élni... de a pipere is komolydolog... abban olyan távlatok vannak... oh, de nem erről akartam beszélni... miről is!

ORVOS Bocssássonak meg, úgy érzem, mégis jobb, ha elmegyek... Ne haragudjon, Gizella...

KÖNIG Engem a doktor úr egyáltalán nem zavar... hiszen végül is ez szinte a második családom, ugye Margitka?

MARGIT Persze, csak folytassa!

KÖNIG ...meg van a két gyerek... hol a képük, itt hagytam, az asztalon...

GIZELLA (felugrik, elveszi a képet az éjjeliszekrényről. Az Orvosnak) Ezek a János gyerekei... két kislány... nem félnék ilyenkor egyedül? Mindjárt sötét van!

KÖNIG Van velük valaki. Ha valami fontos elintéznivaló van, asszonyt szoktam fogadni...

MARGIT Folytassa. János, mondja tovább!

KÖNIG Gizella, tudom, hogy maga is várja azt a pillanatot... érzem, hogy nem vagyok közömbös itt. Abból a sok kisjelből, ahogy fogadta az ajándékaimat, úgy éreztem, hogy egy nap színt kell vallanunk...

MARGIT Oh, János! Mondja már!

GIZELLA Jól vagy, mama? Kérsz valamit?... Lecsúszott a párna!

MARGIT Jól vagyok, menj vissza!

KÖNIG Bocsanát, kiszáradt a szám... iszom egy kis vizet... Gizella, kér?

GIZELLA Köszönöm, nem.

König elmegy a konyhába

(Suttogva) Segítsen!

ORVOS Ezt nem lehet tovább csinálni! Ha ennyire nem akarja...

GIZELLA Nem tudom!... Nem tudom!...

ORVOS Előbb-utóbb mondania kell valamit!

GIZELLA De ne ma... Holnap, bármikor, de ne most!

KÖNIG (visszajön) Ne szakítsanak félbe, tudom már! Én azzal a szándékkal jöttem ma ide, és ebben az édesanya is támogatott, hogy... de nem akarok ajtóstól rontani a házba... megérttem, hogy amit mondani fogok, váratlanul jön... de nem váratlan. Egyedül élek, kérem, ne szakítsanak félbe... tudom mit jelent az... maga is egyedül él... egyedül élnek... és én úgy gondolom, hogy minden embernek szüksége van egy minimális boldogságra... nem sokra, valamennyire! Ha nem, akkor rosszul kel és rosszul fekszik, pokol az élete... én úgy gondolom, hogy holtomiglan hálás lennék magának, ha ezt a minimális boldogságot megadná nekem... és minden erőmmel azon leszek, hogy maga is... szóval, hogy soha ne bánja meg... én olyan ember vagyok, hogy aki jó hozzám, azt a tenyeremen hordozom... elhunyt feleségem a megmondhatója... bennem annyi szeretet van. Elhiszi?

GIZELLA Ei.

KÖNIG Én nem akarom, hogy úgy érezze, erőltetem vagy túlságosan sürgetem magát... aludjon rá egyet... holnap visszajövök, és akkor nyíltan mondja meg, mit felel arra a kérdésre, hogy... hogy... hogy én nagyon tudnám szeretni magát... (Fellélegzik) ...így! ...akkora kő esett le a szívemről... bocsanát, muszáj járom egy... engedje meg, hogy elbúcsúzzak! (Ügyetlenül megöleli Gizellát) Ne kísérjen ki... jó éjszakát! Szép álmokat, Margitka... csakhogy sikerült!

(Kimegy)

Gizella, Margit, Orvos

MARGIT Menj utána! Hívd vissza! (Megpróbál felállni)

GIZELLA Maradj az ágyban, anya!

MARGIT Istenem, hogy szédülök... Hova ment?

GIZELLA Vissza fog jönni.

MARGIT Mit mondott?

GIZELLA Hogy visszajön... addig gondolkozzak, aludjak egyet rá!

MARGIT Miré?

GIZELLA Nem tudom, anya... nem tudom...

MARGIT Hogyhogy nem tudod?! Segíts felülni! Egész este neked beszélt... mit mondott?

GIZELLA Hogy nem akar sürgetni...

MARGIT Óh, Gizella, olyan élehetetlen vagy! Ne is lássalak! (Elfordul.

Betakarja magát)

GIZELLA De hát visszajön. Nem történt semmi jövátéhetetlen!

MARGIT Holnap! Megint holnap!

ORVOS (Gizellának) Hagyja! (Margitnak) Vegye be a gyógyszert, attól meg fog nyugodni... Höl van?

MARGIT Nem kérem!

ORVOS Miért? Ez jót tesz.

MARGIT Nem akarom. Fáj a fejem tőle!

ORVOS Ezt eddig nem mondta. Tényleg fáj?

MARGIT Szétemgy. Nem kell. Köszönöm, hogy fáradt velem... most hagyjon. Jó éjszakát!

ORVOS (visszaadja Gizellának a gyógyszert) Sajnálom... nem akarja bevenni.

GIZELLA Engem büntet... nagyon haragszik rám.

ORVOS Holnap döntenie kell...

GIZELLA Tudom... ne beszéljünk erről!

ORVOS Próbáljon meg aludni... Ha éjszaka szükség van rám, itta címem... nyugodtan költson fel.

GIZELLA Köszönöm, hogy velem maradt...

ORVOS Jó éjszakát.

Gizella kikiséri

12. jelenet

Margit, Gizella

MARGIT Elment?

GIZELLA Ei. De kérlek, anya. (Bevonul a függöny mögé, hálóinget vesz)

MARGIT (az uzsonna maradékaira) Ezt nem rakod el?

GIZELLA Majd reggel. Alig várom, hogy sötét legyen. Eloltom, jó?

Sötét. Csend. Csak a gyertyák sercegését hallani

MARGIT Sokáig maradt. Egy pillanatra nézett fel, és a csillagokkal ment el. Különös ápolás! Nem tudom, miért mondtam el neki mindent. Nem kellett volna. Túl fiatal, tapasztalatlan... de megzavart, hogy érdeklődik... olyan furcsa volt, amikor azt mondta: maga még fiatal... én?... én száz évvel ezelőtt voltam fiatal... Alszol?

GIZELLA Nem. Hallgatlak.

MARGIT Olyan különös, amióta ezt meggyújtottam, már nem félek annyira... ha elmegy a látásom, valami mégis dereng... ugye, nem haragszol ezért?

GIZELLA Nem. Csak ha apára gondolok...

MARGIT Eddig én is úgy éreztem. mintha itt lenne velünk... GIZELLA Olyan jó neked, hogy így szerettétek egymást. Mindig elnéz-telek, hogy dolgozol és közben rá gondolsz...

MARGIT Az rég volt...

GIZELLA Nem olyan rég...

MARGIT Már nem szeretem. . régóta nem szeretem... egyszer el akartam mondani neked... vártam, hogy feljőj... mikor néha rá gondolok, az életünkre, azt mondom magamban: Aron, az első éjjel rám feküdtél, és úgy maradtunk... mindketten az ő életét éltük... míg élt, azt hittem, ennek így kell lennie, hiszen olyan gyenge lény a férfi. Ha egy nő nem tartja a víz színén, elsüllyed... én apádat tizennégy évig tartottam. Erős volt, mert én erősvoltam. S ha néhanapján összetört, csak én tudtam erről... Olyankor szerettem a legjobban... amikor gyenge volt. Most meg gyűlölöm érte, mert akkor szívtá ki belőlem az életet. Feküdt az ágyon, nézte a mennyezetet, és harmatos volt a szeme. Tudtam, hogy baj van... megalázták vagy félrelökték, vagy egyszerűen belefáradt a reménytelenbe... nekem nem lehetett feküdni az ágyon és nézni a mennyezetet, pedig néha azt éreztem, hogy ha nem hallgat meg valaki, véget vetek az életemnek... ne haragudj, hogy ezt mondom... de sokszor gondoltam erre... te voltál az egyetlen, ami itt tartott... meg ő. mert őt sem lehetett itthagyni... és eltelt az élet. Nem akarom, hogy a tied is ilyen legyen... megértelek, hiszen annyi izgalmas férfi szaladgál a világban... de én látom bennük a gyengeséget... olyan híg árnyékuk van, foltos, mint az akácfának... magabiztosak, szellemesek, titokzatosak, aztán meg szét-mennek, mint papírbakancs... gyűlölöm a gyengeférfiakat! Menynyi erő, ambíció, biztonság van Jánosban. Még a nagyzolásában is

van valami szerénység. Holnap visszajön! És ha nem akarod, hogy keserűen haljak meg, azzal a tudattal, hogy nem bírtam gondoskodni rólad... akkor elfogadod az ajánlatát. Könyörgök, Gizella, bízz bennem! Jánost soha nem fogod meggyűlölni... lehet, hogy eleinte elkerül téged a szerelem, de az is megjön... s ha szülsz egy fiút neki, a bálványja leszel... Alszol? Elaludt szegény! *(Felkel, odavánszorog a heverőhöz, nézi Gizellát)* Néha attól félek, hogy a végén mi is meggyűlöljük egymást... hiszen hetek óta nem beszélünk semmi másról, csak erről... mindig megfeszül benned valami... ne haragudj rám ezért! Csak téged elrendezzelek! *(Felnéz a kisablakra)* Hajnalodik. Látod, Áron, újra kicseleztelek... az éjszaka eltelt, és nem jöttél... férjhez adom a lányodat, ahogy egy nő jönnek látja... véget ért a hatásod... és engem is békén hagysz ezentúl... nem hiszek már benned... igazi sírkövet csináltak magamnak... mashévát... nem melletted, ami temetőnkben... feküdjünk külön... ez volt az ára! *(A gyertyatartóba illeszt három új szálát, meggyújtja őket. Halkan énekel)*

13. jelenet

Gizella, Margit.

Gizella nyög, nyösözőrög álmában. Margit hallgat, nézi a lányát. A sóhajok, a testen végigszaladó rángások erotikus álomra utalnak. Finoman és félreérthetetlenül. Margit megérinti Gizella vállát

MARGIT Gizella.

GIZELLA *(lassan kinyitja a szemét)* Te vagy?

MARGIT Álmodtál.

GIZELLA Egész éjjel. Valaki énekel is.

MARGIT Mit láttál? Mondd el...!

GIZELLA Úgysem igaz...

MARGIT Azért mondd el. Én közben játszom a hajjaddal... huzigálom, mint kiskorodban...

GIZELLA Kihúzod a gondolataimat.

MARGIT A rosszakat. No, mondd el!

GIZELLA Fehérben voltam...

MARGIT Menyasszonyiban?

GIZELLA Nem. Olyan köpenyszerűben... egyszerű fehérben...

MARGIT Áh, csak letagadod... tudom, mit álmodtál.

GIZELLA Akkor mondd te tovább.

MARGIT Fiad született... fájdalom nélkül.

GIZELLA Nem igaz! Nem született semmi.

MARGIT Akkor hogy volt?

GIZELLA Itthon ültem a kisasztalnál... írtam.

MARGIT Levelét?

GIZELLA Nem láttam, mit... a napsugár vakított, nem láttam a betűket... csak a tollat hallottam, olyan hangosan sercegett, mintha valaki dörömbölné az ajtón...

MARGIT Es nem volt senki? Biztos meg se nézted...

GIZELLA Nem. Valaki állt a hátamnál, nézte, mit írok... azt hittem, apa... de nem ő volt...

MARGIT Hát ki?

GIZELLA *(nem mond igazat)* Nem tudom... éreztem a lehetését a nyakamon... megborzongtam, olyan erős, mégis kellemes volt... félttem, hogy hozzám ér... ajkával a nyakamhoz... nagyon közel volt.

MARGIT Es nem fordultál meg, hogy ki az?

GIZELLA Nem.

MARGIT Biztos János volt.

GIZELLA Nem.

MARGIT Honnan tudod, ha nem nézted meg?

GIZELLA Tudom...

MARGIT Es hozzád ért?

GIZELLA Nem... mert felébredtem.

MARGIT Biztos ő volt. Mit mondtál, mikor jön?

GIZELLA Azt mondta, ma... valamikor.

MARGIT Akkor készüljünk. Vedd ki a szekrényből a zöld ruhámat. Azt fogod felvenni. Az nekem is olyan jól állt.

GIZELLA Korán van, maradjunk még egy kicsit. Olyan jól megvagyunk, anya. Még húzogasd a hajamat.

MARGIT Ezt a macacskot kihúzom. Olyan leszel, mint egy bárány.

Hopp! Nem fáj?

GIZELLA Nem.

MARGIT Rendbe kell szedni a lakást is, mint egy csatát... Siessünk, tegnap is korán jött. Segíts vissza az ágyba.

GIZELLA Megfésüllek, jó?

MARGIT Előbb magad hozd rendbe... én ráérek. Hozd idea zöld ruhát.

GIZELLA Jó az, ami rajtam volt. Jobban érzem magam benne.

MARGIT Ne macacskodj!

GIZELLA De abban olyan meztelen a karom.

MARGIT Na és? Nő vagy...

GIZELLA Hadd maradjak a régiiben.

MARGIT Gizella, ne ellenkezz! Azt akarod, megint rám jöjjön... olyan gyengének érzem magam... ne kínozz! Vedd fel!

Gizella kelleetlenül kiveszi a zöld bársonyruhát a szekrényből. Kopognak

Na, látod! Tudtam! *(Kikiált)* Nyitom! *(Gizellának)* Menj, öltözz fel én kinyitom... pillanat, jövők!

GIZELLA Anya, ne kelj fel!

MARGIT Fél kilenc, és te még így vagy... szégyelled magad... menj és

öltözz! *(Kikiált)* Jövök már. Nyitom, János!

ORVOS *(hangja kintről)* Én vagyok!

MARGIT *(majdnem elsírja magát)* Maga az?! Óh, Istenem! *(Visszaesik az ágyra)*

GIZELLA *(magára kapja a kendőt)* Megyek!

14. jelenet

Orvos, Margit, Gizella

ORVOS Jó reggelt! Látom, megzavartam, készüljön nyugodtan. Az édesanyjához jöttem.

MARGIT Hozzám? Minek?

ORVOS Éjszaka sokat gondolkoztam... ettől a gyógyszertől nem fájhat a feje! Inkább a vérnyomás miatt...

Gizella az ágy túoldaláról nézi őket

Nyugodtan öltözzön, mi elintézzük az édesanyjával...

Gizella el

MARGIT Mondtam, hogy ne fáradjon velem!

ORVOS Előbb hallgasson meg! Én szívesen kivizsgálom, csak ehhez be kell feküdnie pár napra...

MARGIT Nem akarok.

ORVOS Miért gyötri magát? Legalább a vérnyomását mérjük meg...

MARGIT Nem megyek be!

ORVOS Elhoztam a műszert. Azért jöttem ilyen korán. Megengedi?

MARGIT Minek?

ORVOS Nézze, nyíltan beszélek... hogy megértsen... nem mindenki akkor hal meg, mikor szeretne, a maga szervezete látszólag erős... képzelje el, hogy évekig, három, négy vagy ki tudja, hány évig kell feküdni... egyedül, hisz a lányának két gyerek mellett nem lesz ideje egész nap ülni az ágy szélén... el tudja ezt képzelni?

Margit rövid ideig hallgat, bólint. Gizella elkészült. Kijön a függöny mögül. Nagyon jól áll neki a zöld ruha

GIZELLA *(Margitnak)* Kész vagyok! Milyen?

MARGIT Nagyon szép vagy. Ez nekem is jól áll!

ORVOS Kérem, hagyjon most minket. Mindjárt végzünk...

MARGIT Addig rakd rendbe a szobát. Bármelyik pillanatban itt lehet.

ORVOS *(Margitnak)* Megengedi?

MARGIT Egy feltétellel: ha megmondja, hogy mennyi van még...

ORVOS Azt nem tudhatom... de amit gondolok, megmondom... Kérem

a karját! *(Rákapcsolja a gumiszalagot)* Most nyugtalannak érzi magát!

MARGIT Egy kicsit.

ORVOS Nagyon gyorsan ver a szíve...

MARGIT Siet.

ORVOS Százhatvan per száz... ez eléggé magas... ezért fáj a feje...

felírok valami vérnyomásszabályozót, egyet vegyen be étkezés

előtt... ha nagyon szédül, még egyet... de csak ha muszáj...

MARGIT Es ha nem veszem be?

ORVOS Be kell vennie!

MARGIT Megegyeztünk, hogy megmondja!

ORVOS Ha semmit se szed, bármelyik roham, felindulás végzetes lehet... holnap vagy évek múlva... ezt senki sem tudhatja. MARGIT

Köszönöm.

ORVOS Azért megírom! Váltsák ki! És vegye be őket. *(Leül a kisasztalhoz. Ír. Megjelenik a furcsa napsugár, körbefonja az alakját)* GIZELLA

Magát is megtalálta a Nap, mint Ehnaton...

ORVOS Nem értem. Mint kicsodát?

GIZELLA Ehnaton, Nofretete férjét... tudja, az a nő, aki mindig így tartotta a fejét...

ORVOS Igen, emlékszem... ezt váltsa ki.

GIZELLA Ne menjen el, amíg süt... pár pillanat az egész... elmondjam

a himnuszt?

ORVOS Miféle himnuszt?

GIZELLA A Napét... tudom kívülről... tegye a térdére a kezét, és tartsa

így fel a fejét... érzi milyen meleg... nézzen bele nyugodtan... most a

magáéra teszem a kezem... és elmondom a verset... négyezer éves:

Megalkottad a messi esget,
Hogy benne ragyogjál,
S mindazt láthassa szemed,
Aminek te adtál életet,
Egyes-egyedül te,
Kuszva zenitre törő,
Eleven fényű korong,
Te tündöklő, ragyogó,
Távoli s oly közeli...

ORVOS Szép.

GIZELLA *(rajongva)* Még nincs vége. Most jön a felajánlás...

Ehnatonnak, a diadékok urának,
Kinek élete hosszú legyen,
s a királyi szép feleségének,
két ország úrnőjének, az Ő jegyesének,
Nofernofrauton Nofretetének,
aki éljen és legyen ifjú
örökkön örökké!*

Most kinyithatja a szemét... látja, már elment...
ORVOS Nagyon szép vers...
MARGIT Gizella, valamit hallottam... nézd meg, hátha János jött!
GIZELLA Kopogott volna...
ORVOS Akkor tessék a recept... próbálja beadni és vigyázzon rá... ki-
mélje őt...
GIZELLA Mikor jön még?
ORVOS Nem tudom... hívjon!
GIZELLA Most el kell mennie?!
ORVOS Várnak... *(Elindul az ajtó felé)*
GIZELLA *(utánaszalad)* Egy dolgot kérdeznék még...
ORVOS Tessék.
GIZELLA Ha úgy adódna... felvennének engem a kórházba?
ORVOS Mint micsodát?
GIZELLA Nem tudom... ápolónőnek vagy bárminek.
ORVOS Az nem magának való!
GIZELLA De felvennének?! Ha maga ajánlana...
ORVOS Nem is ért hozzá!
GIZELLA Gyorsan megtanulnám... maga is segítene... akkor felven-
nének?
ORVOS Talán... nem tudom... de inkább verje ki a fejéből...

Kopognak

15. jelenet

König, Orvos, Margit, Gizella

MARGIT Megjött! Óh, Istenem! Ez ő! Hát tényleg eljött! Maga az,
János! Nyitom! *(Izgatottan igyekszik ki az ágyból, utolsó erejével próbál felállni)*
KÖNIG *(hangja kintről)* Én vagyok.
GIZELLA *(Orvoshoz)* Segítsen anyámnak... Nyitom. *(Kinyitja)*
MARGIT Látja, én jövök maga elé! Jaj, a szívem! *(Megtántorodik)*
ORVOS Feküdjön vissza! *(Elkapja, hogy el ne essék)*
MARGIT Nem, nem! Állni akarok, amikor ők is állnak! Tartson egy ki-
csit! Úgy szédülök.
KÖNIG Legalább üljön le. Hozom a székét.
MARGIT Nem kell. Jól vagyok! Nézze meg Gizellát! Milyen szép...
annyi gonddal készült... Dicsérje meg... Tartson!
KÖNIG Igen... Nagyon csinos!
GIZELLA Az anyáé...
KÖNIG De magának is jól áll.
MARGIT Tegnap úgy elszaladt...
KÖNIG Nagyon ideges voltam... gondolom, maguk is, Gizella is.
GIZELLA Mert nem akarok a terhére lenni.
MARGIT Hogyhogy a terhére?! Hisz János ezer örömmel gondosko-
dik róla...
KÖNIG Igen, így van!
GIZELLA De anya! Miért kell rólam gondoskodni! Hiszen látod, a Tanár
úr adott munkát... itt van, tessék... egy cikk, két cikk... és ad még...
megígérte!
MARGIT *(rákiált)* Gizella!
GIZELLA Jegyzetelést is... meg fordítást németből... talán már vár
rám... a szótárt is ideadja...
KÖNIG Dehát, Gizella...
GIZELLA És épp most beszéltem meg a doktor úrral... szerez állást...
maga mellé vesz... kitanit ápolónőnek, ugye?
ORVOS Én ilyet nem mondtam...
GIZELLA Azt mondta, hogy talán... hiszen ha maga ajánlana...
KÖNIG De miért menne ápolónőnek... idegen emberekhez... itt az
édesanyja, a gyerekek... nem kell dolgoznia...
MARGIT *(Orvosnak)* Nem bírom már! Tegyen le... Istenem! Segítsen!
GIZELLA Anya, ne haragudj! Nézz rám! Kérlek! Érts meg!
MARGIT Nem!... Engedj el! Fel akarok állni! *(Visszahanyatlik az ágyba)*

Gizella görcsösen öleli, zokog

KÖNIG Akkor én most mit csináljak...
ORVOS Hagyjuk egy kicsit magukra őket...
KÖNIG Azért jöttem, hogy ma végre...
ORVOS Persze... *(Margithoz lép)* Nyugodjon meg!
MARGIT Hagyjon! Hol van János?
KÖNIG De hiszen meg volt beszélve!
MARGIT Igen, nem történt semmi... kérem, kísérfje le a doktor urat.
és hagyjon egy kicsit magunkra...

Molnár Imre fordítása

KÖNIG És utána jöjtek vissza?
MARGIT Igen. Siessen. Minden rendben lesz... Menjenek már, és
gyorsan jöjjön, János!

János és *Orvos kimennek*

16. jelenet

Margit, Gizella

MARGIT Segíts felülni... Hol vagy, add a kezéd... nincs sok idő...
GIZELLA Ne beszélj, anya!
MARGIT Nem látlak! Ne fektess le! Hallgass meg...
GIZELLA Engedd, hogy betakarjalak... Úgy remegsz!
MARGIT Hallgass meg... Óh, Istenem... mit akartam mondani?!
János visszajön... azt akarom, hogy...
GIZELLA Anya, mindent megteszek, amit kérsz, csak ne beszélj... en-
gedd, hogy lefektesselek... melléd bújok én is...
MARGIT Nem. Nincs idő! Azt akarom, hogy megesküdj nekem... hogy
bármilyen történne...
GIZELLA Megecsüszöm... csak nyugodj meg!
MARGIT Óh, mennyien jönnek! Értem, szegény asszonyért... mind-
járt, mindjárt... még nem végeztem!
GIZELLA Kihez beszélsz? Anya, nézz rám!
MARGIT Add az arcod... a kezemmel látlak... Mondd utánam... Es-
küszöm...
GIZELLA Hallgass kérlek!
MARGIT Mondjad! Esküszöm...
GIZELLA Esküszöm...
MARGIT Hogy König Jánoshoz...
GIZELLA Hogy König Jánoshoz...
MARGIT *(levegő után kapkod, hadarja)* Hozzámegyek és holtáig hű
felesége leszek. Ha nem így tennék, soha ne leljen békét anyám, ál-
máimban visszajárjon tüzes szekeren...

*Gizella szorítja az anyja kezét. Megpróbálja utána mondani, de a sírás
széttördeli a szavakat. Az ágy mellett megjelenik egy ismeretlen férfi.
Gizella Animusa*

ANIMUS Ne mondd tovább. Már nem hallja. *(Kiveszi Margit kezét a lá-
nyéból)* Bízid rám magad, és az élet királynőjévé teszed.

Sötét

II. FELVONÁS

*Gizellék tetőtéri lakása az anyja halála után fél évvel. Május. A szobá-
ban minden fehér. A nagy rézágynon érintetlen lepedő, mint egy
hómező. A gyertyatartón fehér csipke. Három félig égett
gyertyacsonk. A mosdót eltakaró függöny is új, fehér vászon. Gizella
heverője mellett, a polcokon, a kisasztalon kéziratok, csontszínű
folyóiratok és egy kopott gerincű, foszladozó kézisztár. Az egyetlen
élénk folt a gyöngyösdoboz... eleven színű gyöngyfűzőrek az ágyon*

1. jelenet

Gizella, Animus.

Sötét

GIZELLA Meddig várunk még?
ANIMUS Mindjárt visszaadják.
GIZELLA Lehet, hogy itt romlott el... a házban...
ANIMUS Elvették. Akkor megy el ilyen lassan a fény...
GIZELLA S ha elromlik?
ANIMUS Akkor egyből kialszik...
GIZELLA Lehet, hogy már vissza sem adják reggelig... Hány óra?
ANIMUS Kettő múlt... az előbb ütötte...
GIZELLA Még el kell olvasnom egy ívet...
ANIMUS Majd máskor... most halottfáradt vagy...
GIZELLA Es még a gyöngyöt is fel kell fűznöm... szétmászna, amíg al-
szom...
ANIMUS *(kacag)* Éjjel elindulnak a szemek, felgurulnak az ágyra... vé-
gig a karodon, a válladon. . és végül belegurulnak ebbe a kis
gödörbe a nyakad mellett.
GIZELLA Ne érj hozzám... olyan rosszul alszom, ha simogatsz...
ilyenkor érzem a leginkább, hogy hiába telnek a napok... úgy benő-
tem ezt a szobát, mint egy nagy levelű növény... sötét, kemény leve-
lek az én élményeim...
ANIMUS Elég! Ne keserítsd magad...
GIZELLA Olyan jó lenne kimenni innen... csak úgy... a Szigetre, a Du-
na-partra...
ANIMUS Miért nem mész? Mire vársz?
GIZELLA Nem bírom nézni, hogy mindenki valakivel van... inkább ne
lássam! Mindig egyedül...!
ANIMUS Ne gondoldj erre! Feküdj le!
GIZELLA Nem, sötétben nem!
ANIMUS Levetkőztettek, betakarlak... keresünk egy jó álmot...

Hirtelen felgyúl a villany

Épp ideje volt... attól féltem, hogy megint belebonyolódasz ebbe a ke-
serűségbe...
GIZELLA Ezt még befejezem, akkor megvan a hét tucat, a lakbér...
(*Fűzi a gyöngyöt*)... Olyan rég nem álmodtam az öcsémmel... jó le-
né látni őt... azt, amikor apával csináltak egy forgótűkröt... vékony
tűkőrszeleteket ragasztottak egy hengerre... körbeültük... sütött a
nap... apa lassan forgatni kezdte... hol az ő arca villant fel, hol meg a
nap vakított el... egyre gyorsabban forgatta... már csak a szemét
láttam egy pillanatra és máris elvakított a nap... akkor még minden
rendben volt... szegény anyám! Soha nem bocsájt meg...
ANIMUS Ő sem ment volna hozzá Jánoshoz a maga idejében.
GIZELLA Nem, biztos nem!... amikor felöltözött, kalapot tett, olyan
szép volt, hogy nem bírtam levenni a szemem róla.
ANIMUS Nem szeretted! (*Vetkőztetni kezd. Oly finoman veszi le róla a
nappali ruhát, haját szinte szálanként szabadítja ki a gallér alól*)
GIZELLA Apa miatt... soha nem láttam még férfit úgy nézni nőre...
mintha én nem is léteznék...
ANIMUS Csakhogy ez a nő az anyád volt!
GIZELLA De aztán megszerettem... ő is felfedezett engem... apám lá-
nyát... olyan jólesik ezt kimondani... és az anyám lányát is... miért
nézel így?
ANIMUS Szép vagy!
GIZELLA Ezt csak azért mondod, hogy lelket önts belém.
ANIMUS Érzékeny vagy, kíváncsi és finom... tested, lelked megért arra,
hogy boldog légy...
GIZELLA Nem kellek én senkinek.
ANIMUS Bízd rám magad!
GIZELLA Félek, amikor ilyeneket mondasz! (*Lefekszik a heverőre,
arccal a fal felé*)
ANIMUS (*odamegy hozzá, betakarja*) Aludj már... Hajnalodik.
(*Visszahúzódik a szoba sötét zugába*)

Rövid idő múlva az utca hajnali neszei hallatszanak. Kékül a kisablak

2. jelenet

Gizella

GIZELLA (*félbéd. Felül. Maga elé néz. Besüt a furcsa napsugár,
megvilágítja az asztalon nyitva álló füzetet. Gizella kinyújtja lábát a
takaró alól, nyújtózkodik, hogy elérje a fényt; a sugárnak*) Fogd meg
és vigyél magaddal! Oh, ne menj még... melengess! Te, távoli és
mégis oly közeli... Elment! (*Felkel, odateszi a vizet melegegdn. Leül
a napló mellé, lapozgat*) Semmi, semmi... minden hét hét semmiből
áll... (*Írni kezd*) „Holnap lesz fél éve, hogy anya meghalt... azóta
semmi sem történt... ha így megy tovább, a halál lesz az első ese-
mény életemben... Őt azóta sem láttam, arcvonásait elfelejtettem,
hangja néha összerosódik János hangjával (*Kihúzza*) ...nem hi-
szem, hogy gondol még rám... Animus tegnap is itt volt... Hívtam,
mert féltem a sötétben... levetkőztetett... keze végigsiklott a vállan...
s oly finoman körözött rajta, mintha még gömbölyűbbre
akarná formálni... azt mondta, szép vagyok... jólesett, bár nem
igaz...” (*Az órára néz*) Te jó ég! A leadás! (*Kapkod, felmarkol egy
köteg kéz-iratot, megnézi, kivessz belőle néhány oldalt*) Ezt még meg
sem néztem! (*Ledobja, kiszalad a körfolyosóra*) Hozom, Tanár úr!
Egy pillanat! Várjon meg! (*Visszajön, összerázza a köteget. A
„konyhába” megy, belenéz a tükörbe*) Hogy nézek ki! (*Arcába locsol
egy kis vizet, megpróbálja feltűzni a haját. A tükörből észreveszi a
nyitott ajtóban álló Orvost*)

3. jelenet

Orvos, Gizella

GIZELLA (*alig bír megszólalni*) Maga az?
ORVOS (*mosolyogva*) Vigye nyugodtan, amit ígért.
GIZELLA Csak ide megyek, az elsőre.
ORVOS Megvárom. Siessen!

*Gizella felkapja a kéziratcsomót a heverőről, kiszalad. Az Orvos bejön,
körülnéz a megváltozott szobában. Kezében fehér papírba göngyölt
csokor. Leteszi az asztalra, leül. Tekintete a naplóra téved, olvassa.
Viselkedése megváltozik, feszült lesz, elkomorul. Feláll, eltávolodik az
asztaltól. Néhány lépés után visszatér. Felveszi a naplót. Lapoz. Las-
san leereszti a kezét, visszatesszi a nyitott füzetet az asztalra. Elveszi a
virágot, a heverőhöz megy, leül*

GIZELLA (*félve kukkant be az ajtón*) Azt hittem, nincs itt.
ORVOS Hogy elmentem?
GIZELLA Nem. Nem is jött. Mint eddig.
ORVOS Miért nem keresett meg?
GIZELLA Egyszer elmentem a kórház kapujáig.
ORVOS És?
GIZELLA Eljöttem. Pedig akkor nagyon jó lett volna beszélni... anyám
halála, a temetés... mintha minden varjú az én fejem fölött károgott

volna... mikor elhaladtunk a köztemető előtt, ahol apám nyugszik...
éreztem, hogy ezt nem lehet kibírni... mind a hárman egyedül...
ORVOS Külön temették?
GIZELLA Igen. A zsidótemetőbe... anyám akarta így... elválni apám-
tól... Es senki sem jött el... csak ketten voltunk, ő meg én... remél-
tem, hogy legalább maga eljön...
ORVOS Későn tudtam meg... azt hittem, férjhez ment, nem akartam
zavarni...
GIZELLA Es most hogyhogy eljött?
ORVOS Találkoztam König úrral... ő mondta, hogy mire visszament,
már nem...
GIZELLA Nem akartam!
ORVOS Miért?
GIZELLA Meggondoltam magam.
ORVOS Miattam?

Hosszú csend

GIZELLA Nem.
ORVOS Attól féltem, hogy... talán akaratlanul... örülök, hogy nem...
König nagyon szomorú volt... folyton azt mondogatta, hogy nem
tudja elfelejteni magát...
GIZELLA Mikor találkoztak?
ORVOS Tegnap...
GIZELLA Es máris eljött?
ORVOS Sokat gondoltam magára... kíváncsi voltam, mit csinál... ezt
magának hoztam. (*Odaadja a virágot*) Tegye vízbe!
GIZELLA (*kibontja*) Fehér, mint a szoba... hogy eltalálta...
ORVOS Közben meséljen... mivel tölti az idejét?
GIZELLA Semmi különös... telik magától... Kér teát?
ORVOS Köszönöm, de hamarosan mennem kell...
GIZELLA Azért odateszem, hátha!...
ORVOS Szóval? Mit csinál? Miből él?
GIZELLA (*az Orvos ölébe „csorgatja” a gyöngyöt*) Ebből.
ORVOS Ebből meg lehet élni?
GIZELLA Épphogy.
ORVOS Es Mária Szklodovszka?
GIZELLA Már nem gondolok rá... ritkán...
ORVOS Pedig látom, sokat dolgozik, ez a rengeteg kézirat...
GIZELLA Az Élet korrektrúrái... alig jut időm rájuk... pedig olyan jó ol-
vasni és kijavítani őket... pont, vessző, ékezet... és gyönyörű mon-
datok... mutassak valamit?
ORVOS Majd máskor, jó?
GIZELLA Mennie kell?
ORVOS Tíz-től dolgozom... De ne búcsúzzunk el!
GIZELLA Azt se mondjam: viszontlátásra?
ORVOS De. Ígérem.
*Gizella kikíséri az Orvost. Visszajön. A becsukódó ajtó mögül előlép
Animus*

4. jelenet

Animus, Gizella

GIZELLA Éreztem, hogy eljön! Kíváncsi rám, érdeklém... ez most már
biztos, ugye?

*Furcsa bújóska kezdődik, Gizella Animus tekintetét-üldözi”, az meg
kitér, kisiklik előle, néha arca is eltűnik a szoba sötétebb zugában*

Úgy figyel! Mikor elmentem vízbe tenni a virágot, akkor is éreztem,
hogy néz... (*Felveszi a vázát*) Hova tegyem? Félév illata... mennyi-
re vártam ezt a napot! (*A virágot előbb a polcra, majd az asztalra, vé-
gül az ágya mellé teszi*)

ANIMUS Néz, de nem mond semmit.
GIZELLA Ez nem igaz! Mond. Kérdez... lehetetlen nem válaszolni ne-
ki... anyámat is kifaggatta... mindent elmondott neki... a tekintete is
kérdez...
ANIMUS Semmit nem tudsz róla.
GIZELLA Nem beszél magáról... Szabadkai... De én szeretem, hogy
ilyen...
ANIMUS Kiismerhetetlen.
GIZELLA Nem! Zárkózott... mint egy nagy fehér kavics... nem akarok
belelátni...
ANIMUS Jön és elmegy...
GIZELLA Es visszajön...
ANIMUS Amikor akar... és ha egyszer nem jön?
GIZELLA Akkor elmegyek, és megkeresem. Most már lehet. Látod,
akkor is bemehettem volna...
ANIMUS Te nem akartál!
GIZELLA Félttem, hogy nem örülne nekem... akkor inkább ne találko-
zunk... de éreztem, hogy eljön!
ANIMUS Engem zavar, hogy ilyen! nem tudom, mit gondol... mit, miért
kérdez... vajon tényleg tetszel neki?
GIZELLA Szívesen beszélget velem...
ANIMUS (*rákiált*) Mint nő!

GIZELLA Nem tudom... biztos van valami ilyen is... Gondolt erre... mi-
kor megkérdezte, hogy... miattam? - azt hittem, minden vér az ar-
comba megy...
ANIMUS Miért nem mondtad, hogy igen?
GIZELLA Az nem lett volna igaz...
ANIMUS De ez sem!
GIZELLA Nem miatta, ő csak segített... ha nincs ott, nem lett volna
erőm kimondani... de nem miatta...
ANIMUS Talán jólesett volna neki...
GIZELLA Nem. Ez annyira idegen tőlem... olyan, mintha játszanék ve-
le... vajon mikor jön?
ANIMUS Ki tudja?... lehet, hogy egy hét múlva... ne várd!... ülj le, és
dolgozz!... nagyon el vagy maradva...

*Gizella leül a kisasztalhoz, maga elé húzza a kéziratokat, olvas. Ani-
mus leül a heverőre, nézi*

GIZELLA Nem bírok figyelni...
ANIMUS Akkor olvasd hangosan... szedd össze magad!
GIZELLA (olvas) „...május elsején Bazelben furcsa kód ereszkedett le
hajnalját - vessző -, amely végtelenül száraz, fojtó levegőt hozt -
két té. - Szaga olyan volt, mint az égetett mészé...” ...Arra gon-
dolok, hogy...
ANIMUS Figyelj oda!
GIZELLA Nem tudok... inkább gyöngyöt fűzök... szóval arra gondol-
tam, hogy valamelyik hétvégén... (Megszúrja az ujját) Nézd,
kibuggyant a vér is... milyen gömbölyű...
ANIMUS Fűzd fel!
GIZELLA Ennek emlékére csinálók egy tiszta fehéret... Vajon ma
visszajön?
ANIMUS Nem hiszem.
GIZELLA Mindjárt négy óra. Megígérte, hogy eljön... ha nem, holnap
elmegek én...
ANIMUS Holnap még ne! Ne add ki ennyire magad... Várd meg, hogy ő
jöjjön...
GIZELLA Jó, majd meglátom... most hagyj magamra!
ANIMUS Sötétedéskor visszajövök.
GIZELLA (nevetve) Ha nem találsz itt, elmentünk... későn jövök.
ANIMUS Majd nézlek a holdról... ma olyan, mint a cica... (Eltűnik)
GIZELLA Szégyentelen! (Kacag. A tükörhöz megy, felágaskodik, ki-
bontja a blúztát, megnézi) Nem is olyan? (Kuncog) Inkább, mint egy
nagy fehér kavics...

*Kopognak. Gizella összerántja a blúzt magán, mint akit tetten értek. Arca
vörös*

5. jelenet

Orvos, Gizella

GIZELLA Szabad. (Leül a kéziratok mellé)
ORVOS (belép) Nem is csodálkozok, hogy ilyen hamar visszajöttem...
GIZELLA Megígérte... Elvehetem a kabátját? (Felakasztja) ORVOS
Megvan még a teám?
GIZELLA Elfőtt. De odaszek egy újat...
ORVOS Ne fáradjon, nem szeretem a teát.
GIZELLA (kacag) Akkor miért kérdezte?
ORVOS Hogy nevetni lássam...
GIZELLA Maga is szeretne...?
ORVOS Nevetni?
GIZELLA Úhüm. Akkor elmondom a gyöngy körforgását a természet-
ben... (Játssza) Felfűzöm, leadom, megveszik, felteszik, elszakad
és szétszóródik...
ORVOS És?
GIZELLA Jön a gyöngygyűk és felszedi. A vak gyöngygyűk is töri magát...
ORVOS (nevet) De ő keveset talál, ugye?
GIZELLA A rövidlátó gyöngygyűk pedig csak a fehéreket találja meg...
ORVOS S a színvak?
GIZELLA (kacag) Az összeszed tücsköt-bogarat...
ORVOS Ez isteni! Már hetek óta nem nevettem ilyen jól...
GIZELLA Sokat dolgozik?
ORVOS Gyakran még éjjel is bemegek...
GIZELLA Es mit szólnak otthon?
ORVOS Semmit. Egyedül élek...
GIZELLA Egyedül? S a szülei?
ORVOS Apám él csak Szabadkán... anyám kiskoromban meghalt...
talán ezért lettem orvos... hónapokig feküdt... gyomorrák... sokat
szenvedett... a végén már a morfium se segített... nem is hagyta,
hogy beadják... hihetetlen kemény, szívós természete volt... oit áll-
tak a fiolák az ágya mellett... de nem, tiszta aggyal akart elmenni...
ilyen nő volt...
GIZELLA Sajnálom.
ORVOS Nekem csak ilyen komor történeteim vannak... de már meg-
szoktam őket...
GIZELLA Láttam, hogy bánt anyámmal... ismeretlenül...
ORVOS Mégse tudtam segíteni... de legalább nem szenvedett... a
fájdalmakra gondolok... csak magáért aggodott...

GIZELLA Ne beszéljünk erről!
ORVOS Azt hittem, sokszor gondol arra, hogy jól tette-e? Mégsem
lehet könnyű így, egyedül... bezárva egy fehér szobába... GIZELLA
Néha kimegyek sétálni... a Szigetre...
ORVOS Furcsa, hogy nem találkoztunk... én is sokszor lemegek...
GIZELLA Egyszer menjünk együtt... vagy találkozzunk ott... holnap...
ORVOS Az olyan bizonytalan... néha rámjön, elindulok, aztán félúton
meggondolom magam...
GIZELLA Es hová megy?
ORVOS A kórházba... vagy haza... mindegy, rám nem lehet számíta-
ni...
GIZELLA Hétvégeken sem...?
ORVOS Az mindegy... koncertre sem járok, mert hétkor kezdődik...
Az Akadémián fél nyolckor... a partitúra pedig akkor, amikor
kinyitom... elolvasom...
GIZELLA Es hallja?
ORVOS Sokáig zongoráztam... De ne rólam beszéljünk... Reggel
mutatni akart valamit... valami érdekességet...
GIZELLA Igen! Nagyon büszke lesz rám! Van egy védencem.
ORVOS Micsoda?
GIZELLA Egy diák. Orvosnak tanul, mint maga.
ORVOS Es mitől védenc?
GIZELLA Elengedtem neki a munkabért... olyan szegény, s az élet
elég drága.
ORVOS Furcsa teremtés maga! Legalább jóképű?
GIZELLA Nem tudom.
ORVOS Hogyhogy?
GIZELLA A Tanár úr közvetít... így véd a csábítóktól... nem hiszi?
ORVOS Nem tudom, mikor játszik velem, és mikor komoly.
GIZELLA Akkor nézze meg! Mit ír itt?
ORVOS Zeitschrift für Neuropsychiatrie... S ezt maga megérti?
GIZELLA Szótárral... a többi meg érzem.
ORVOS Hogyhogy érzi?
GIZELLA Elképzelem... itt van például az az eset, amit meg akartam
mutatni... épp ebben a számban... a bécsi klinikán kezelnek egy
nőt, aki nem látja az emberek fejét. Így! (Kezével eltakarja a szemé
előtt az Orvos arcát) Minden egyebet jól lát, a fákat, kirakatokat, az
állatokat egészen. Csak az arcot, a vonásokat, a szemet nem.
Senkiét. A férjéét sem.
ORVOS Ez rossz játék! Vegye le a kezét! Nem szeretem, hogy ilyes-
mikkel foglalkozik!
GIZELLA Miért?
ORVOS Félttem magát!
GIZELLA Ki beszél itt rólam?!

6. jelenet

Animus, Gizella

ANIMUS Ne büntesd magad a sötétséggel!
GIZELLA Aludni akarok!
ANIMUS Jó, csendben leszek.
GIZELLA Inkább menj el! Nem tudok aludni, ha itt vagy

Pár pillanatnyi csend

Most hol vagy? (Felgyújtja a kislámpát. Körülnéz) Jobb is így! (Eloltja
a lámpát. Forgolódik) Mindig akkor nincs itt, amikor kéne! (Felgyújtja a
lámpát) Animus! (Felkel, benéz a függöny mögé, a szekrény mellé.
Mindenütt, ahol Animus meg szokott jelenni) Megsértődöttél?
ANIMUS (az anyja ágyában fekszik) Nem, csak dühös vagyok...
GIZELLA Rám?
ANIMUS Hogy nem unod ezt a rengeteg lateiner dumát! Kibeszéled a
vágat az emberekből!
GIZELLA Akkor mit csináljak?
ANIMUS Nem tudom. Menj a magad feje után! (Feláll, indul kifelé)
GIZELLA Nem ezt ígérted! Ne hagyj itt!
ANIMUS Nézz magadra! Lóg a harisnyád, vörös a szemed, ápolatlan
vagy és keserű! Ülzs a kisasztal mellett kopottfeketében, halott vá-
gyaiddal, mint egy elhagyott kaptár... elől a nagy lyuk, belül a doh-
szag!
GIZELLA Vissza fog jönni!
ANIMUS Aludj jól!
GIZELLA (pánikban) Ne menj el! Meghalok egyedül!

ANIMUS Mit akarsz tőle?
GIZELLA Nem tudom... Jó, ha itt van...
ANIMUS Olcsó kis majom vagy! Szeretnéd, ha hozzád érne?
GIZELLA Nem... Nem tudom.
ANIMUS Hazudsz!
GIZELLA Ne hagyj egyedül...
ANIMUS Szeretnéd?
GIZELLA Miért gyötörsz ezzel?
ANIMUS (üvölt) Merj nő lenni, az istenit! Engedd közel magadhoz!
(Játssza) Még közelebb! Még! Hagyd, hogy megfogja a kezed, engeddd el magad, megsimogatja a karodat, végig a kékes ér nyomán... a könyöködig... hunyd be a szemed... érzed?... az orra az arcodhoz ér... ne félj... keze lesiklik a derekadra... magához húz! (Hirtelen ellöki) Eh, eredj innen! Állsz, mint egy fadarab!
GIZELLA De én nem így akarom!
ANIMUS Hát hogy?
GIZELLA Nem tudom...
ANIMUS Soha nem fogod megkapni!
GIZELLA Csináljak úgy, mintha elszédülnék?
ANIMUS Nem! Bízál magadban: vonzó vagy, izgalmas lehetsz... mint anyád!
GIZELLA Ennem tudok olyan lenni... félek... nem tudom, mit tegyek... elfáradtam...
ANIMUS Aludjál! (Lefekteti)
GIZELLA Ne menj el, míg ébren vagyok... huzigáld a hajamat... az jólesik... olyan reménytelen ez... nem tudom, hogy merjem-e... félek... jó lenne... gondolod, hogy holnap eljön?
ANIMUS Nem tudom.
GIZELLA S ha nem?
ANIMUS Akkor nem jelentettél neki semmit...
GIZELLA Olyan jó lenne... nem félni... (Elszikk)
ANIMUS (főle hajol, súgja) Tedd meg! Ne félj! (Eltolja a kislámpát, kimegy)

Hamarosan elkékül a tetőablak. A hajnal neszei

7. jelenet

Gizella, Animus

GIZELLA (felriad) Ki az? (Felgyújtja a kislámpát, nézi a virág árnyékát a falon. Mint egy fej) Micsoda éjszaka! (Felkel. Odateszi a teát. Megmossa az arcát. Besüt a furcsa napsugár. Megvilágítja az asztalon lévő naplót. Leül, írni kezd)

A háta mögött megjelenik Animus

„...egész éjjel öldökölt, egyre erőszakosabb... nem tudom, mit akar... mindig levek a lábamról... olyasmire akar rávenni, ami már nem én vagyok...”
ANIMUS Tudod, hogy nem ezt akarom!
GIZELLA (megijed, majd ír tovább) „...Teljesen kifogtat magamból...”
ANIMUS Magad elől menekülsz!
GIZELLA (ír tovább) „...Amíg tudok, ellenállok neki!”
ANIMUS Rajtam kívül nincs senki...
GIZELLA (ír) „...Ezentúl csak azt teszem, amit én jónak látok...”
ANIMUS De ki vagy te?
GIZELLA Hagyj írni!
ANIMUS A betűk fognak megenni, mint a tetvek... te sehonnai nemtelen!... Békülj ki velem, és boldoggá teszlek!

Gizella befogja a fülét

.Hallgass meg!

Kopognak. Animus visszalép a fényből, de a következő jelenet alatt végig a színen marad

8. jelenet

Orvos, Gizella

ORVOS (hangja kintről) Gizella! (Újra kopog) Bejöhettek? (Rövid ideig vár, majd benyit. Meglátja a lányt az asztalra dőlve, fülére szorított kézzel) Gizella?!

A lány nem felel, nem hallja. Orvos odalép hozzá, megérinti a vállát. Gizella megijed, felugrik, majd nem feldönti az asztalt

Bocsásson meg, nyitva volt az ajtó...
GIZELLA Igen, persze...
ORVOS Valami baj van?
GIZELLA Nem, dehogy! Elgondolkoztam... nem hallottam, hogy bejött...
ORVOS Azért jöttem ilyen korán, mert jó hírt hozok.
GIZELLA Nekem?
ORVOS Sikerült megszerezni az állást!
GIZELLA Milyen állást?

ORVOS Ma reggel beszéltem a főorvossal... felveszik ápolónőnek... egyelőre kiegészítői státusba, de hatvan koronát kap!
GIZELLA Ez több, mint apa nyugdíja volt!
ORVOS Hétfőn kezdhet. Van fehér köpenye?
GIZELLA Nincs.
ORVOS Majd adok egyet, azt átalakítja... úgy örülök, hogy sikerült, nem könnyű bejutni.
GIZELLA A maga osztályán leszek?
ORVOS Nem, ott szakképzettséget kérnek... de idővel átkerülhet... meg ez talán most jobb is magának...
GIZELLA Miért, ez hol van?
ORVOS A balesetén. Ott majd olyasmiket lát, hogy meglepedezik minden bajáról... nyílt, szilánkos lábszárcsont és társai... de ne féljen, azért jó a hangulat... a főorvos vidám, harsány ember... zeng az alagsora kacagásától... dolgozik a Gipszes Pali.

GIZELLA Így hívják?
ORVOS Mint minden rendes ortopédet... már nagyon várja magát, mondtam, hogy bátor lány... boncolást is látott...
GIZELLA Ezt is megjegyezte?
ORVOS Mindent. Egyébként a főorvos ismeri magukat... még a régi időkben... tudja? Mondta, milyen szép hangja volt az édesanyjának...
GIZELLA Es azt is tudja, hogy...
ORVOS Igen. Beszélgessen vele erről...
GIZELLA Nem...
ORVOS Nincs ebben semmi! Egyszer szembe kell nézni vele... Hozzá tartozik az életéhez...
GIZELLA Nem akarok ezzel foglalkozni!
ORVOS Így teljesen egyedül van.
GIZELLA Miért, más nincs?
ORVOS De nem így! Meglátja, befogadják... a főorvos biztos megérti... segíteni fog.
GIZELLA Nem akarom.
ORVOS Miért?
GIZELLA Apa miatt.
ORVOS Azért gondolja meg... Hétfőn reggel magáért jövök...
GIZELLA Együtt megyünk! És munka után megvárom...
ORVOS Attól tartok, hogy általában én végzek előbb... maguknál sokkal több a munka, de a túlórákat megfizetik...
GIZELLA Persze, meg hogy is jönne el az ember, ha épp behoznak valakit. De napközben találkozhatunk, nem?
ORVOS Ha akarjuk sem kerülhetjük el egymást...
GIZELLA Es amikor éppen szabad vagyok, feljövök magához, meglátogatom...
ORVOS Ezzel vigyázzunk... Nem szeretném, ha megszólnák miattam... a maga érdekében... ugye megérti?
GIZELLA És akkor?
ORVOS Majd együtt kitalálunk valamit. Jó?

Gizella bólint
Délután visszajövök, hozom a köpenyt. Meglátja, milyen jó dolga lesz!
GIZELLA Hánykor jön?
ORVOS Négykor, amikor végzek.
GIZELLA Várni fogom. (Kikíséri az Orvost)

Animus előlép az árnyékból

9. jelenet

Animus, Gizella

ANIMUS Egyértelmű, nem?
GIZELLA Törődik velem.
ANIMUS Le akar rázni. Milyen ingerült lett, amikor azt kérdezted: (A lányt utánozva) „És akkor? Nem találkozunk soha?” - Hát persze hogy nem... ott leszel élésva a csontok között!
GIZELLA Nem igaz! Hétféteken találkozunk!
ANIMUS Ezt mondta volna? Nem hallottam.
GIZELLA Ezt gondolta... A kórházban tényleg nem lehet... én hiszek neki...
ANIMUS Ügyesen kitalálta... így elintéz téged egyszer és mindenkorra...
GIZELLA Miért? Kije vagyok én neki? Senkije! Ha nem akar találkozni, egyszerűen erre fele sem nézne többet... úgy örült, hogy sikerült megszereznie az állást... sokan évekig várnak... ő elintézte nekem... nem így mosolyog az, akinek hátsó gondolatai vannak... én hiszek neki...
ANIMUS Megint sikerül rászédned magad! Önáltatásban verhetetlen vagy... nem látod, hogy bánik veled?
GIZELLA Hogy?
ANIMUS Sehogy!
GIZELLA (egyre idegesebb) Nem igaz! Néha hosszan néz, nem mond semmit, csend van, és néz... de én hallok a szavakat, csak még nem mondja ki őket... de ott vannak a nézésében, a szemében...
ANIMUS (gúnyosan) Ahogy a két szem beszélget! Ámítás, szintiszta ámítás! Ne félj, mert a kórházban nem fognak... úgy suhan el melletted, mint egy fehér árnyék: „Csókolom, Gizella, jól van!”

GIZELLA Nem! Ő nem ilyen! Ragaszkodik hozzám!
ANIMUS Nézz a szemembe, és mondd még egyszer!
GIZELLA (*próbálja újra elmondani, a sírás határán*) Ő... nem ilyen...
ANIMUS (*megfogja az állát, maga felé fordítja Gizella arcát*) A szemembe!
GIZELLA (*sír*) De akkor miért nem hagy békén?! Mire jó ez az egész!
Miért jön?! Mit akar tőlem?!
ANIMUS Semmit! Csak te akarsz...
GIZELLA Soha nem hívtam... nem keresem...
ANIMUS Lehet, hogy kezdetben érdekelted... de már nem kellesz neki, ez világosabb, mint a nap...
GIZELLA Elejtett, mint egy értéktelen semmit?... Éljen nyugodtan, és élvezze az életet... én mindent neki adtam...
ANIMUS (*megsimogatja az arcát*) Elég, nyugodj meg... ne sírj... még a szádba is befolytak a könnyek...
GIZELLA Nem számít.
ANIMUS Eredj, mosd meg az arcod... mindjárt négy óra...
GIZELLA Nem érdekel.
ANIMUS Hamarosan jön... ne lássa vézna kis lelkedet... szedd össze magad... Csak azért is!
GIZELLA Mindegy. Lássá.
ANIMUS Tartsd ide az arcod... (*Letörli*) Egy-kettő, mosakodni... (*Megfogja a kezét, a „konyhába” vezet*)
GIZELLA Nem akarom látni.
ANIMUS (a szekrényhez megy, *kiveszi a zöld ruhát*) Akkor ezt mond meg neki! Küldd el!
GIZELLA Nem akarok többé találkozni magával... ne keressen többet...
ANIMUS Így!
GIZELLA Es becsukom az ajtót!
ANIMUS Gyere vedd fel ezt!

Gizella, mint egy alvajáró, odamegy, hagyja, hogy Animus ráadja a ruhát

GIZELLA S ha nem jön el?
ANIMUS Eljön.
GIZELLA Máskor már itt szokott lenni... mindjárt negyed öt...
ANIMUS Fordulj meg... Lássalak! Ne vegye észre, hogy sírtál... (Az *anya éjjeliszekrényéből elővesz egy arcpirosító dobozt*) Eh, kiszáradt! Legalább százéves!
GIZELLA Az anyámé volt!
ANIMUS Nem baj, így is szép vagy... ha mosolyogsz! (*Előveszi a fűzéből a fehér gyöngyöt, a lány nyakába teszi*) Menj, nézd meg magad! GIZELLA Nem kell! Hagyj magamra... (*Leül a heverőre*)

Animus visszahúzódik a függöny mögé

10. jelenet

Orvos, Gizella

ORVOS (*egyet koppant és belép. Leplezhetetlen spicces jókedv árad belőle*) Ez igen! Hogy kicsipte magát. Forduljon meg, hogy teljes szépségében lássam!

Gizella feláll, apatikusan, mintha rugóra járna, megfordul

Haragszik? Kicsit megkéstem, mert valakit köszöntöttünk, nem tudtam elszabadulni. De hoztam magának is. Egyszerűen zsebrevág-tam egy likőröcskét... (*Ugyanazzal a jasszos mozdulattal, ahogy eltehetette, az asztalra penderít egy háromdecis, metszett üveget*) Poharat a „konyhából”? (*Ütközben*) Elvégre mi is ünnepelünk... hogy maga állásba kerül!

GIZELLA (*alig hallhatóan*) Nem kerülök.
ORVOS (*visszajön a poharakkal*) No, nem mond semmit?
GIZELLA Nem kell.
ORVOS (*félreérti*) Olyan nincs! Erre muszáj koccintanunk!
GIZELLA Az állás nem kell.
ORVOS Tessék?
GIZELLA Nem megyek dolgozni a kórházba.
ORVOS Hogyhogy?
GIZELLA Nem megyek.
ORVOS Miért?
GIZELLA Nem akarok.
ORVOS Ilyen lehetőség nincs mindennap... csak az én kedvemért veszik fel...
GIZELLA Tudom.
ORVOS És akkor? Magyarázza meg, hogy miért nem! Az ortopédia miatt?
GIZELLA Nem.
ORVOS Akkor miért? Valami oka kell legyen!
GIZELLA Nem akarok.
ORVOS Gizella! Mondja meg őszintén, azért döntött így, mert ott fent nem találkozhatunk?

Hosszú csend

GIZELLA Nem.
ORVOS Hát jó... maga tudja! Ezért ilyen szomorú? Alig hallani a hangját: nem... nem... nem tudom... mi van magával?
GIZELLA Semmi.
ORVOS Ígyunk egy kortyot, attól hátha kisüt a nap. Hogy is volt? (*Tölt mindkettőjüknek*) „A nemtudommilyen Nofretetére...”
GIZELLA Nofernofrauton...
ORVOS Igen, úgy ,...aki éljen és legyen ifjú örökkön örökké!”

Koccintanak, isznak. Gizella továbbra is apatikus, mintha félálomban lenne

És most egyet rám is?

Gizella bólint

(*Tölt*) De akkor maga is mondjon himnuszt...
GIZELLA Ehnatonra, a diadékok urára...
ORVOS S a vesekövekére!
GIZELLA ,...kinek élete hosszú legyen...”

Isznak

(*Nagyon szomorúan, mintegy magának*) ,... hogy sokáig élvezze az életet...”

ORVOS Most már jobb egy kicsit, ugye?
GIZELLA (*halvány mosollyal bólint. Lassan hatni kezd az alkohol*) Én még kérek!
ORVOS No! Ezt megfellezzük, jó! (*Kitölti az egészet*) Most egyszerre mondjunk valamit. Egy, kettő, három és...
MINDKÉTEN Magára!
ORVOS Nahát! Ezt az összhangot!
GIZELLA Kitalálta, mire gondolok.
ORVOS Dehogyan! Hisz én magára gondoltam, maga meg rám... Ez kettő.

GIZELLA Mégis egy.
ORVOS Olyan szép, amikor mosolyog... erről jut eszembe, hogy a szabadkai nagyapám egy rengeteg szobájú házban lakott egyedül. Mikor nála nyaraltam, mindig szaladtam hozzá: „Api, egér motoszkál a szobámban!” Rám nézett: komolyan: „Motoszkál?!” Majd még komolyabban hozzátette: „Ha egér az illető, cincogjon!” Mindig így mondta: „Ha egér az illető...”

GIZELLA Ez hogy jutott eszébe?
ORVOS Magáról. Ha nő az illető, mosolyogjon!
GIZELLA És ha férfi?

ORVOS Akkor?
GIZELLA Akkor vesse le a zakóját!
ORVOS Micsoda? Lehetetlen magát követni... Ez hogy függ össze?
GIZELLA Mint én az egérrel. Megengedi, hogy elvegyem?

Orvos feláll, leveti a zakóját, Gizella nyújtja a kezét, hogy elvegye tőle. Így állnak kinyújtott kézzel, valószínűtlenül hosszú pillanattig

ORVOS Maga remeg.
GIZELLA Mert hozzám ért... engedje, hogy én vezessem a kezét... végig az ér kékes nyomán...
ORVOS Mit csinál?
GIZELLA Ne húzza el a kezét! Bennem is rengeteg szoba van, ahol egyedül ögyelgek... szakítson ki onnan... kapjon fel, és forgasson, hogy csak tántorogni és vánszorogni tudjak utána... (*Lassan egészen befordul az Orvos ölelésébe*) Szorítson magához!

ORVOS Nem...
GIZELLA Óh, ne húzódjék el... fogjon át...
ORVOS Így nem lehet...
GIZELLA Miért? Nem tetszem?...
ORVOS De... de nem akarom...
GIZELLA Ne húzódjék el, elsüllyedek szégyenemben...
ORVOS Holnapra mindketten megbánnánk... (*Sikerül kiszabadulnia a lány karjai közül*)
GIZELLA (a heverőre veti magát. arcát elrejt az Orvos elől) Ne beszéljen! Oh, Istenem!

ORVOS Ne sírjon, nem történt semmi!
GIZELLA Hallgasson! Menjen el!
ORVOS Nem hagyhatom így!
GIZELLA Ne érjen hozzám!
ORVOS Nyugodjon meg! Próbáljon megérteni engem is...
GIZELLA Ne beszéljen! Kérem!
ORVOS Akkor nézzen rám!
GIZELLA Hagyjon!
ORVOS Ha elmegyek, megnyugszik?
GIZELLA Meg.
ORVOS Tényleg menjek?
GIZELLA De ne búcsúzzon el!

Orvos egy darabig zavartan álldogál a heverő mellett. Gizella már nem sír. Hallgat. Orvos felveszi a zakót a földről, elindul kifelé. Az ajtóban

megáll, nézi Gizellát, látszik, hogy mondani akar valamit. Végül csak annyit sikerül szinte magának

ORVOS Furcsa nő maga. (Kimegy)

A konyha függönye mögül előlép Animus

11. jelenet

Animus, Gizella

ANIMUS No, te zsidó Kleopátra! Ezt jól megcsináltad! Most már ruhában is aktot állhatsz neki, olyan meztelen vagy! Nem kell szedni neked. GIZELLA Hagyd abba!

ANIMUS Megjédt tőled, ahogy összeakadt szemmel, lihegve kapaszkodtál a nyakába...kapjon fel és forgasson...

GIZELLA Elég! Undorodom tőled!

ANIMUS Tőlem! Te? Ki kétségbeesésben vészna testedet tüztet csaliként vágyaid horgára?! De láthatod, nincs étvágya rád ennek a hálnak! Azt hitted, hogy anyád molyrágta zöld bársonyában nem tud ellenállni neked... nem nő vagy te, csak egy elhanyagolt hüvely... egy asszonyi test múmiája!

GIZELLA Szörnyeteg! A legsötétebb mélyemből kúszol elő, kiforgatsz magamból, zsigereimmel kifele, mint egy varjak marcangolta dögöt... rettegek magamtól, amióta megjelentél... maholnap bújnom kell az emberek elől...

ANIMUS Felszabadítalak!

GIZELLA Minden izlést, értéket kiölsz belőlem!

ANIMUS Hogy szabad légy!

GIZELLA Szabad, mire?

Hosszú csend

ANIMUS Te az enyém vagy, az én eljegyzett menyasszonyom!

GIZELLA (döbben) De hát te senki vagy!

ANIMUS Minden én vagyok! Én vagyok a szépség, ami gyönyörködött, a szenvedély, ami kiforgat magadból, én vagyok a fájdalom és a gyönyör...

Animus rajongó szavaitól Gizellában feléled az Orvos által kiváltott izgalom, ellenállása lassan enged

Senki más nem fog boldoggá tenni, csak én... én érzem a gyönyört, amikor kezded a melledhez ér, és engem feszít a fájdalom, amikor egymagadban hánykolódsz az ágyon... Szerezd meg magadnak, neked és nekem tested elernyedésének örömét. Engedd, hogy én vezessem a kezéd... (Megfogja a lány kezét, végigvezeti a nyakán, vállán, mellén) Erzed? (Továbbviszi a derekára, hasára, vénuszdombjára) Engedd tovább!

GIZELLA Nem! (Próbál kiszabadulni Animus kezei közül)

ANIMUS Rajtam kívül nincs számodra boldogság!

GIZELLA Nem!

ANIMUS Csurrog rólad a víz: ez ami nászunk magzatvize. Engedd a világra jönni!

GIZELLA Soha!

ANIMUS Harapófogóval is kiveszem belőled!

GIZELLA Nem fogod!

ANIMUS Akkor készülj fel az utolsó táncra! Nézzél meg mindent jól, és búcsúzzál, mert hamarosan kiszökik a világosság belőled, és nem fogod tudni megkülönböztetni a jót a rossztól.

GIZELLA Egy napot adj!

ANIMUS Hiába! Senki el nem vehet tőlem!

GIZELLA Egyetlen napot!

ANIMUS Még egy napot a reménytelennek? Jó. Tied a holnap

Visszahúzódik. Vele együtt kiálszanak a fények is. Hallatszik, hogy Gizella levetkőzik, bebújik az ágyba. Szaggatott lélegzete árulja el, hogy nem alszik. Egyre azt mondogatja: „Oh, Mária Szklodovszka, segíts!” Hajnalodik. Már kék a kisablak, amikor meggyújtja az olvasólámpát, ki-tép egy lapot a naplójából. Ir

12. jelenet

Gizella

GIZELLA „...Egész éjjel le sem hunytam a szemem. A szorongás golyagra gyúrta lelkem maradványát, majd leöntötte a szégyen keze, maró nedvével. Maga jól ismer engem, tudja, hogy sem szemérmetlen, sem gátlástalan nem vagyok. Es most mégis bújnom kell maga elől szégyentelen viselkedésem miatt, amit mértéket vesztő reményeim és a maga közelsége okoztak. Könyörgöm, segítsen, mert csak maga segíthet rajtam. Ha nem segít, elvesztem. Gizella”

Kopognak

13. jelenet

König, Gizella

GIZELLA (megjédt, hiszen még hálóingben van) Ez lehetetlen!... (Fennhangon) Nyitom, azonnal nyitom!... (Sietve belebújik a zöld ruhába, megnézi magát a tükörben. Eszébe jut, hogy tegnap is ebben volt) Egy pillanat... Magamra kapok valamit, és máris jövök! (Átvesszi a szokott kopottat, megigazítja a haját) Jövök! (Kinyitja az ajtót)

KÖNIG (ott áll egy csokor sárga krizantémmal) Bocsánat. Csak én vagyok.

Gizella szóhoz sem tud jutni

Ma van édesanyja halálának fél éves évfordulója, gondoltam, feljövök, gyűjtsunk meg egy gyertyát az emlékére...

Gizella továbbra is úgy nézi Jánost, mint egy jelenést: szóltan döbbenettel

Bejöhetek?

Gizella félreáll az újtábol, inti, hogy jöjjön be

Hogy megváltozott itt minden... világosabb van... akkor nyilván nem illett volna... szegény Margitka! Nagyon hiányzik?

Gizella bólint, hogy igen

Nekem is! Sokszor gondolok arra, hogy vajon jól van-e, nincs baj... Aztán észbekapok, hogy meghalt... Hova tegyem a virágot? (Körülnéz) Idea másik mellé... Ilyet is hozhattam volna, van a bolt mellett... de ilyen alkalomra inkább ez való... Leülhetek?

GIZELLA (alig hallhatóan) Tessék, üljön le.

KÖNIG S maga hova ül?

GIZELLA Oda.

KÖNIG Nem akar inkább ide ülni... a párnája is itt van...

GIZELLA S maga oda?

KÖNIG Én majd állok... amikor meggyújtjuk a gyertyát, úgyis fel kell állni...

GIZELLA Akkor gyűjtsuk meg.

KÖNIG Ilt a gyufa.

GIZELLA Es gyertya?

KÖNIG A fene egye meg!... Azt nem hoztam!... Olyan izgatott voltam, minden kiment a fejemből... a kisebbik lányomra sem adtam szoknyát... néztem, ahogy szaladgál a konyhában, és akkor sem vettem észre... a nagyobbik kacagott... de jó nekik, vidámak... gondoltam... s amikor indulnék, mondja a nagyobb... tudja, a nagyobbik...

GIZELLA Lonci.

KÖNIG Igen, a Lonci! Mondja, hogy apuka, Anna ma pucéron fog szaladgálni egész nap? Én is úgy akarok! - Hát akkor látom, hogy milyen boldond apjuk van...

GIZELLA Es aztán ráadta?

KÖNIG Rá. A kicsi, az mindent értett, meg is kérdezte: „Mamikához mész, apa?” ...most mondja meg, annyi idő után...

GIZELLA Ne beszéljünk erről, jó?

KÖNIG Minek feltépni a régi sebeket...

GIZELLA (szinte magában) Az én lelkem úgysem egyéb már egy nagy sebnél...

KÖNIG A kocsit is eladtam, hogy ne emlékeztessen magára...

Gizella bólogat, látszik, hogy máshol jár

(Hallgat, fészeng; egy idő után) Gizella, kérdeznék valamit... csak nem tudom, hogy mondjam...

GIZELLA Rólunk?

KÖNIG Nem... a gyertyáról... Ott van az a három szál... tudom, hogy az maguknak szent dolog... de mi lenne, ha azokat gyűjtanánk meg... végül is ebben a hitben halt meg, nem?

GIZELLA Persze. Az jó lesz...

KÖNIG (odamegy az éjjeliszekrényhez, leveszi a csipkét a hanukagyertyatartóról) Vegyem ki őket, vagy lehet mindenestül? GIZELLA Hozza mind ide.

KÖNIG (odahozza) Maga akarja meggyújtani?

GIZELLA Igen.

Felállnak. Gizella egyenként meggyújtja a gyertyákat, halkán, lélegzetföggősen énekelni kezdi azt az áldást, amit az anyja énekelte annak idején

KÖNIG Énekelje hangosabban... nem baj, ha én is dúdolólok? Gizella

inti, hogy nem. Az ének véget ér, Gizella leül, nézi a gyertyát

Nyugodjék békében, s legyen boldog a túlvilágon. Leülhetek egy kicsit?

GIZELLA Persze. Nem tudom megkínálni semmivel... esetleg teával?
 KÖNIG Köszönöm, de nem akarok sokáig a terhére lenni... GIZELLA
 Nem zavar... jó, hogy eljött...
 KÖNIG Ennek örülök... olyan nehezen szántam rá magam... megérti,
 ugye?
 GIZELLA Igen.
 KÖNIG Sokat gondoltam magára... úgyis, mint... már elnézést...
 asszonyra, de úgy is, hogy vajon nincs-e szüksége valamire... mert
 én...
 GIZELLA Nincs.
 KÖNIG Hagyja, hogy elmondjam... olyan nehezen állnak össze ben-
 nem ilyenkor a szavak... szóval én nagyon megszerettem magu-
 kat... és már nincs bennem harag... bár nem tudom sehogy elfelej-
 teni... de nem erről akartam beszélni... nekem nagyon jólesne, ha
 időnként megajándékozhatnám valamivel...
 GIZELLA De König úr!
 KÖNIG Ne szakítson félbe, nagyon kérem! Engedje meg, hogy évente
 kétszer-háromszor, névnapkor, karácsonykor valamivel meglep-
 jem...
 GIZELLA De miért?
 KÖNIG Szeretből. Az édesanyja miatt is... kérem, Gizella!
 GIZELLA De én ezt nem tudom viszonzni...
 KÖNIG Örüljön, az nekem elég.
 GIZELLA Nem tudom, hogy...
 KÖNIG Nem utasíthat el. Az én kedvemért, jó?
 GIZELLA Jó... de csak egyszer egy évben...
 KÖNIG Válasszon, mikor?
 GIZELLA Ma.
 KÖNIG Ez pompás! És mit szeretne? Hogy ne hozzak fölösleges dol-
 got?
 GIZELLA Egy rövid ujjú fehér selyemruhát, övvel. És egy pár cipőt...
 meg egy Zsápára-golyócskát...
 KÖNIG Hát még emlékszik rá? Látja ez olyan nagy öröm nekem...
 GIZELLA Japarának írják, mert francia...
 KÖNIG (*boldogan*) Úgy, úgy! És megengedi, hogy még ma
 visszajöjjek vele... hisz ma van ma?
 GIZELLA Itthon vagyok egész nap... jöjjön!
 KÖNIG Akkor rohanok... és nagyon köszönöm. Higgye el, ez olyan
 fontos volt nekem! (*Kimegy*)

14. jelenet

*Animus, Gizella.
 Gizella a szekrényhez megy, előveszi a kabátot és a fekete cipőt. Mire
 megfordul, Animus ül az ágyon*

ANIMUS Mindig tudtam, Gizella, hogy bárány vagy, de mégis kigyó!

Gizella nem válaszol. A cipőjét keni fekete krémmel

*(Felveszi a levelet a heverőről, elolvassa) Ezt most elvisz nekí?
 Hátha!*

Gizella hallgat, keni a cipőt

*(Kívész egyszál krizantémot a vázából) De jó szaga van ennek a
 halálvirágnak! (Tépkedni kezdi a szirmait) Lássuk: szeret, nem
 szeret... (Végigszámolja, míg csak egy szirm marad) Nem szeret.*

*Gizella fel sem néz. Besűt a furcsa napsugár. Animus arcát világítja
 meg. Gizella fényesíti a cipőjét. Csak a kefe susogása hallatszik*

*A Nap újabban feltűnően veszít az erejéből. Egész kényelmesen be-
 le lehet nézni máskor oly vakító korongjába. Sugaraiban nincs többé
 aranyfény...*

GIZELLA (*megáll*) Es?

ANIMUS Milyen jól tud gyilkolni a lehanyatló nap. Vörösbé hanyatlík
 hamarost!

GIZELLA Majd este!

ANIMUS Hamarost!

GIZELLA Az messze van még!

ANIMUS Úgysem fog sikerülni... (*Ingerülten*) Kösd fel magad a virá-
 godra! (*Odadobja Gizellának az egyszirmú szálát, és eltűnik a
 függöny mögött*)

15. jelenet

Orvos, Gizella.

*Gizella felveszi a cipőt. A szekrényhez megy. Rövid keresgélés után
 előveszi anyja táskáját. Kopott tenyérmű ridikül, rézoroszlán csattal.
 Megtörli. Összehajtogatja a levelet. Beteszi a táskába. Kopognak*

GIZELLA Ki az?

ORVOS (*hangja*) Én.

Gizella feláll. Orvos kinyitja az ajtót. Belép. Állnak egymással szemben

Azért jöttem, hogy bocsánatot kérjek magától.

GIZELLA Tőlem?!

ORVOS Nem akartam fájdalmat okozni... ne haragudjon rám!

GIZELLA Miért?

ORVOS Tudtam, mi játszódik le magában... végig tudtam, és hagy-
 tam, hogy idáig eljusson...

GIZELLA Miért?

ORVOS Nem tudom. Eleinte úgy vettem, mint játékot... aztán amikor
 rádöbentem, hogy már nem az... elhatároztam, hogy többet nem
 jövök... ezért nem jöttem fél évig... de a kíváncsiság erősebb volt
 nálam... gondoltam, hogy még egyszer, egyetlenegyszer eljövök...
 és akkor... be kell vallanom valamit, hogy megértsen... elolvastam a
 naplóját...

GIZELLA A naplóját! Mikor?

ORVOS Akkor reggel, amikor magamra hagytam!

GIZELLA Hogy tehettem?!

ORVOS Ott feküdt az asztalon, nyitva... mint most...

GIZELLA Fogta és elolvasta?

ORVOS Azt hittem, a csodák könyve... ugyanaz a füzet volt... Gizella,
 ki ez az Animus?!

GIZELLA Nincs ilyen!

ORVOS De hát mindennap ír róla! Róla és rólam!

GIZELLA Nem írtam senkiről!

ORVOS Ne tagadja le, hisz olvastam...

GIZELLA Csak kitaláltam... nem lett volna szabad elolvasnia... maga
 mindent tud rólam... én már teljesen meztelen vagyok...

ORVOS Soha nem éltem vissza ezzel... Segíteni akarok!

GIZELLA Segíteni?! Miért?

ORVOS Szeretem, amilyen...

GIZELLA Szeret?

ORVOS Ritkán találkoztam ilyen különös világgal...

GIZELLA Akkor maradjon velem! Ne hagyjon egyedül! Vagy vigyen el
 innen... megígérte, hogy egyszer elvisz...

ORVOS Hova?

GIZELLA Bárhova. Sétálni. Úgy meg fog lepődni, ha eljön értem...

ORVOS Ma nem tudok...

GIZELLA Miért? Várja valaki?

ORVOS Nem... dehogyan...

GIZELLA Akkor jöjjön el...

ORVOS Inkább holnap... szombat van... elviszem valahová, jó?

GIZELLA Nem. Ma kell.

ORVOS Nem tudom biztosra ígérni...

GIZELLA Kérem!

ORVOS Nem akarok csalódást okozni...

GIZELLA Anyira készültem erre... meglátja... jöjjön értem!

ORVOS Nem szeretem, amikor így rajong!

GIZELLA Ez csak most van. Este egész más leszek. Csendes, fehér,
 illatos...

ORVOS Es sétálni akar?

GIZELLA Bármit! Elvihet táncolni is. A Szigetre! A szabadtérbe. Ma
 különösen alacsonyan lesznek a csillagok... ilyenkor a legjobb tán-
 colni... mintha közöttük repülnénk...

ORVOS Velem nehéz lesz... eléggé ügyetlen vagyok.

GIZELLA Majd én forgatom, repítem... csak jöjjön értem!

ORVOS Ennyire akarja?

GIZELLA Igen. Hétkor, jó?

ORVOS (*bizonytalan*) Nem tudom... meglátom...

GIZELLA Kész leszek... az ajtóban várom!

ORVOS Hát akkor...

GIZELLA Ne! Most ne búcsúzzon el! (*Kikíséri az Orvost. Visszaszalad
 a szobába*) Animus! Győztem! Elvisz! Bújj elő! Hozd a kétségeidet,
 hogy egyenként tépkedjem ki őket, mint a szirmokat: szeret, nem
 szeret, szeret!... Hogy is mertél velem kikezdeni! Felszabadítani en-
 gem, aki szabad vagyok! Aki erre születtem! Velem akartál ujjat húz-
 ni, sötétség? (*Énekel, táncol, szétszórja a kéziratlapokat*)

A nyitva hagyott ajtó részében megjelenik König

16. jelenet

König, Gizella

KÖNIG Bejöhettek?

GIZELLA (*táncol tovább*) Persze, jöjjön!

KÖNIG (*belép, meglátja a szanaszét heverő lapokat*) Mi történt? A hu-
 zat?

GIZELLA (*kacag*) Nem, én voltam...

KÖNIG Segíték összeszedni. (*Leteszi a csomagot, kezdi felszedni a
 lapokat*)

GIZELLA Hagyja! Úgyis szétszóródnak megint...

KÖNIG (*térdelve*) Olyan jó nézni magát, amikor vidám...

GIZELLA Énekeljen maga is... taramtata, taramtatta, és most fordul,
 jobbal kezd... taramamram... taramamram...

KÖNIG (*átszellemülten*) Ez az, ami úgy hiányzik otthon! A vidámság...
 és fordul, újra tatam... tatatam, tarararam...

GIZELLA (*kifulladva lerogy a heverőre*) Nem bírom tovább... elszedül-
 tem!

KÖNIG Most odaadhatom?

GIZELLA Elhozta?!
 KÖNIG *(odaadja)* Itt a ruha, a cipő... és a Zsápára-golyó... legyen nagyon boldog velük!
 GIZELLA Köszönöm, János... *(Ügyetlenül megsimogatja az arcát)*
 KÖNIG Én köszönöm... nem bontja ki?
 GIZELLA Majd este...
 KÖNIG Biztos nagyon szép lesz. Megkértem az eladónőt, vegye fel. Mint egy primadonna, olyan lett... csak kacagott rám... a selyem olyan jókedvű anyag, mint maga...
 GIZELLA *(dudorász, látszik, hogy máshol jár)* Ühüm...
 KÖNIG Es ma fel is veszi?
 GIZELLA Minta szél...
 KÖNIG Gizella, mondanék valamit. Ne értsen félre! Én őszinte ember vagyok... Figyel?
 GIZELLA Figyelek...
 KÖNIG Ma olyan különleges, vidám nap van... kár lenne ágyba vinni ezt a jókedvet... egyetért velem?
 GIZELLA Ühüm.
 KÖNIG Jöjjön el velem vacsorázni, ma este... fél nyolckor magáért jövök, utána hazakísérem. Beszélgetnénk, ha én feloldódok, nagyon jókat tudok mondani... elhiszi?
 GIZELLA *(megsimogatja a finoman zizegő csomagolópapírt)* Biztos gyönyörű!
 KÖNIG Mindenki magát fogja nézni. Középre kérem az asztalt, hogy lássák... olyan fiatal, kedves... nem tartom fel tovább, készüljön... már háromnegyed hét... fél nyolcra jövök, jó? Sietnie kell!
 GIZELLA Persze.
 KÖNIG Micsoda nap, lent kezdődik és fent ér véget... én már nem is tudok hova lenni a csodálkozástól... ez az én életem lenne?! *(Kimegy)*

17. jelenet

Gizella, később Animus.

Alighogy König becsukja az ajtót, Gizella elkezd kibontani csomagot. Olyan finoman fejt le a papír hárttyáját, mintha valami törékenyállat lenne benne. Mikor megpillantja a ruhát, örömeiben felsikolt

GIZELLA Milyen gyönyörű... mint egy menyasszony *(Kitérít anyja ágyára)* Milyen különösen szép ma, Gizella... ez a szín nagyon jól áll magának... forduljon meg, hadd lássam teljes szépségében... *(Megfordul a magára szorított ruhával)* ...és ha a lelkemet látná... mint a selyemhómező... sehol egy folt, csupa kedély, szellem és szépség... magának örzöm... *(Leül a naplójához)* Most új lapot kezdünk... új dupla lapot! *(Ír)* „Ahogy a holdkórosokat a Hold, úgy engem a Nap tart meg, mikor a tetőn, a gerincen járok. A leggyönyörteljesebb ige: az én Enemnek szállóképessége van. Jelenleg el sem képzelhető gyorsasággal fogom átszelni azt a világúrt, ami benne, a társamul választott férfiban rejlik.”... *(Az órára néz)* Hű, mindjárt hét! *(Kapkodni kezd, ledobja ruháját, a cipő pántja macacszkodik, letépi)* Oh, ez a víz... Mindegy... csak az arcomat mosom meg *(Belebújik az új ruhába, megpróbálja felhúzni a hátán a cippzárt, kínlódik vele. Nem megy)*

Somogyesztí, 1994

Egyszer csak ott terem mögötte Animus

ANIMUS Segíthetek?

GIZELLA *(rámosolyog)* Mindjárt itt lesz

Animus komoran bólogat

Sál is van? (Próbálja felkötni, látszik, hogy járatlan az ilyen bonyolult női művészetekben) Mindegy... így is jó, így szabadon... hol a golyó?

Animus felveszi az asztalról, odanyújtja. Gizella beleteszi a mosdóvízbe, várja, hogy elolvadjon

Hány óra?

ANIMUS Hét.

GIZELLA Pont?

ANIMUS Pont.

GIZELLA Pont kész vagyok... *(Kinyitja az ajtót, hátralép, hogy az Orvos jól lássa, ha majd megjön)*

ANIMUS Nem jön el.

GIZELLA *(meglegyinti a sállal)* Zsápára! *(Körülnéz a szobán, olyan jó lenne valamit csinálni. Megnézi magát a tükörben. Visszajön az asztalhoz)* Egy-két perc nem a világ!

ANIMUS Persze.

GIZELLA Megnézem, hátha épp jön... *(Kimegy, visszajön)* Mennyi az idő?

ANIMUS Öt perccel múlt hét...

GIZELLA Akkor jönnie kell... nem hallasz valamit?... *(Hallgatózik)*

ANIMUS Nem.

GIZELLA Valaki jön! *(Kínéz a folyosóra)*

ANIMUS Nem jön senki.

GIZELLA Megnézem, hátha ő az... Csak ide megyek, a lépcsőig... *(Kimegy, visszajön)* Pedig tisztán hallottam.

ANIMUS *(feláll)* Negyed nyolc.

GIZELLA *(halk fájdalommal)* Akkor becsukom az ajtót... a naplót... *(Körülnéz a szobában, hogy minden rendben van-e. Elfújja a gyertyákat, a gyertyatartót visszateszi anyja éjjeliszekrényére. Majd odamegy Animushoz, szorosán elé áll, már-már összeérnek)*

ANIMUS Mehetünk?

Összeölekezve forognak, egyre gyorsabban. A napsugár megvilágítja egymásba fonódó testüket. A fény egyre erősödik, már-már vakít, szinte lángra lobban tőle a szoba. Majd halkul a zene, lassan kihunynak a fények. Sötét. Kopognak.

Valaki benyit. König. A kőrfolyosó hideg nyalábjába megvilágítja a szobát. Fénytrapéz a padlón. Gizella összegömbölyödve ül a földön, térdét átkulcsolja karjával, kataton érzéketlenséggel bámul maga elé. Ütemesen ringatózik és dűnnyögve éneklí magának: „Süss fel nap...”

KÖNIG Gizella?

Függöny